

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
อำเภอเขาวง
ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
(ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง
จังหวัดกาฬสินธุ์

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ
ของเกษตรจังหวัด ตัวชี้วัดที่ ๑.๑.๗ ระดับความสำเร็จของการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒

คำนำ

การเกษตรเป็นอาชีพหลักและฐานเศรษฐกิจสำคัญของเกษตรกรในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันเกษตรกรยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งด้านการผลิต การตลาด เทคโนโลยี และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่เป็นไปตามศักยภาพที่แท้จริง

อำเภอเขาวงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาภาคเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสร้างความมั่นคงทางอาหาร จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเขาวง ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘) ขึ้น เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร

แผนฉบับนี้ได้รับการทบทวนและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน นโยบายของรัฐบาล และความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรกร และภาคเอกชน เพื่อให้แผนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเขาวงจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรให้เจริญก้าวหน้า สร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกร และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑	ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑	ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	
๑.๒	อาณาเขตติดต่อ	๑
๑.๓	การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒	ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	
๒.๑	สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๒
๒.๒	ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๒
๒.๓	ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๓
๓	สภาพภูมิอากาศ	
๓.๑	ลักษณะภูมิอากาศ	๔
๓.๒	สถิติปริมาณน้ำฝน	๔
๓.๓	อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๔
๓.๔	ฤดูกาล	๕
๔	เส้นทางคมนาคม	
๔.๑	ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง	๖
๔.๒	ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๖
๕	แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
๕.๑	แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๖
๕.๒	อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ	๗
๖	สภาพเศรษฐกิจและสังคม	
๖.๑	โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๗
๖.๒	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๗
๖.๓	รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว	๘
๖.๔	จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท	๙
๖.๕	การศึกษา	๙
๖.๖	สาธารณสุข	๑๐
๖.๗	ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๐
๗	การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๐
๘	องค์กร/สถาบันต่าง ๆ	๑๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอห้วยผึ้ง	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๑๓
๑.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่	๑๓
๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๔
๒. การจัดทำ TOWS Matrix	๓๕
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอห้วยผึ้ง	
๑. แนวทางการพัฒนา	
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๓๗
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๔๐
ภาคผนวก	
๑.โครงการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่	๔๘
๒.โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับชุมชน	๕๐
๓.โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงและช่องทางการตลาดออนไลน์	๕๒
๔.โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม	๕๓
๕.โครงการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้	๕๕
๖. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า	๕๖
๗. โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๕๘
๘.โครงการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช	๖๐
๙.โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๖๑
๑๐.โครงการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	๖๓

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ แสดงการกระจายปริมาณน้ำฝนรายเดือน	๔
ตารางที่ ๒ แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๘
ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือน	๙
ตารางที่ ๔ แสดงสถานศึกษาระดับประถมศึกษา	๙
ตารางที่ ๕ แสดงสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเอกชน	๑๐
ตารางที่ ๕ แสดงสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา	๑๐
ตารางที่ ๖ แสดงสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา	๑๐
ตารางที่ ๗ แสดงสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา	๑๑
ตารางที่ ๘ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร	๑๓
ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	๑๔
ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๕
ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๖
ตารางที่ ๑๒ แสดงจำนวน/แหล่งศูนย์เรียนรู้	๑๖
ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร	๑๗
ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๑๗
ตารางที่ ๑๕ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๑๙
ตารางที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ปลูกผักอินทรีย์	๒๐
ตารางที่ ๑๗ แสดงปริมาณการปลูกข้าว	๒๘
ตารางที่ ๑๙ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว	๓๑
ตารางที่ ๒๐ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว	๓๓
ตารางที่ ๒๑ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๔
ตารางที่ ๒๒ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๓๕
ตารางที่ ๒๓ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๔๐

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของอำเภอเขาวง	๑
ภาพที่ ๒ แสดงการใช้ที่ดินอำเภอเขาวง	๒
ภาพที่ ๓ แสดงเขตกรรมอำเภอเขาวง	๓
ภาพที่ ๔ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ ๑๐ ปี	๕
ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมสายรอง	๖
ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมระหว่างจังหวัด	๖
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงแหล่งน้ำ อำเภอเขาวง	๗
ภาพที่ ๘ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอเขาวง	๑๓
ภาพที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอเขาวง	๑๔
ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอเขาวง	๑๕
ภาพที่ ๑๑ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอเขาวง	๑๕
ภาพที่ ๑๒ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๐
ภาพที่ ๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอเขาวง	๒๑
ภาพที่ ๑๔ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอเขาวง	๒๒
ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอเขาวง	๒๒
ภาพที่ ๑๖ แสดงแผนที่ภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์	๒๓
ภาพที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอเขาวง	๒๗
ภาพที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอเขาวง	๒๗
ภาพที่ ๑๙ แสดงวิธีการตลาดข้าว อำเภอเขาวง	๓๔

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอเขาวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่บริเวณเทือกเขาภูพาน ระยะทางห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๘ กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๗ ตารางกิโลเมตร และมี อาณาเขต ดังนี้ แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ ตำบล ๗๑ หมู่บ้าน

๑.๒ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของอำเภอเขาวง
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑) การปกครองและประชากร อำเภอเขาวง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๖ ตำบล ๗๑ หมู่บ้าน

- ตำบลคุ้มเก่า จำนวน ๑๘ หมู่บ้าน
- ตำบลสงเปลือย จำนวน ๑๖ หมู่บ้าน
- ตำบลหนองผือ จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน
- ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน

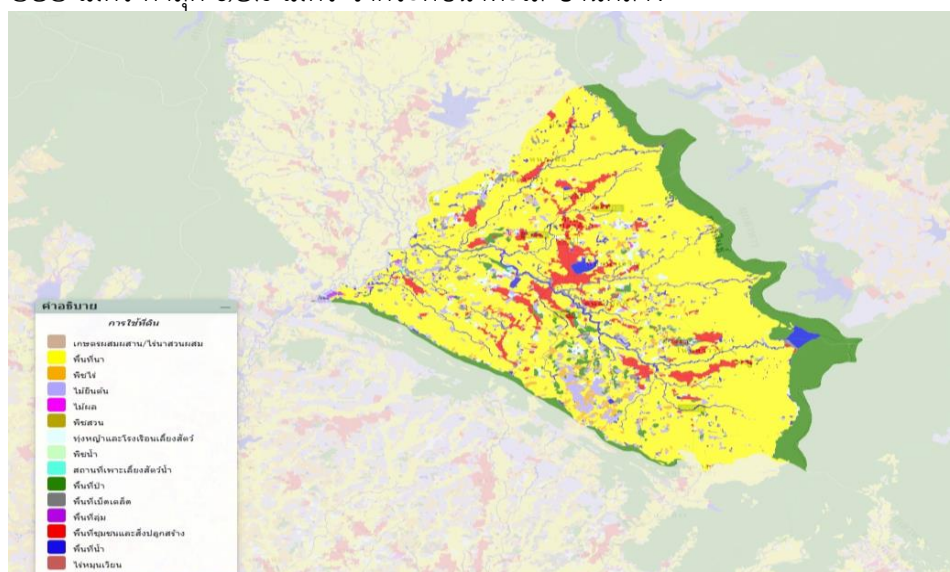
- ตำบลสระพังทอง จำนวน ๗ หมู่บ้าน
 - ตำบลลุดปลาข้าว จำนวน ๗ หมู่บ้าน
- ๒) แบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น ๔ เทศบาลตำบล และ ๒ อบต. ดังนี้
- เทศบาลตำบลลุดลิ้ม
 - เทศบาลตำบลสระพังทอง
 - เทศบาลตำบลลุดลิ้มคุ่มใหม่
 - เทศบาลตำบลสงเปลือย
 - องค์การบริหารส่วนตำบลคุ่มเก่า
 - องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ

๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ อำเภอเขาวงมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบบริเวณกว้าง มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบ ซึ่งทำให้พื้นที่มีลักษณะเป็นแอ่งธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีระดับสูงสุด ๒๖๒ เมตร และระดับต่ำสุด ๑๖๘ เมตร

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบบริเวณกว้าง มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระดับสูงสุด ๒๖๒ เมตร ต่ำสุด ๑๖๘ เมตร จากระดับน้ำทะเล ปานกลาง

ภาพที่ ๒ แสดงการใช้ที่ดิน อำเภอเขาวง

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

อำเภอเขาวงมีลักษณะดินที่หลากหลาย เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการกระจายตัวของกลุ่มชุดดินหลายประเภท โดยเฉพาะชุดดินที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวและพืชไร่ กลุ่มชุดดินหลักในพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

ชุดดินร้อยเอ็ด (Roi-et series : Re) เป็นชุดดินในกลุ่มที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะเด่น เป็นดินที่พบมากในพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะสมกับการปลูกข้าว มีการระบายน้ำปานกลางถึงไม่ดี เป็นดินเหนียวค่อนข้างหนักในฤดูฝน มีระดับน้ำใต้ดินสูงในฤดูฝน

ชุดดินยโสธร (Yasothon series : Ys) ลักษณะเด่น เป็นดินที่ราบสูง มีการระบายน้ำดีเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ มีชั้นแข็งอยู่ใต้ผิวดิน (hardpan/laterite) ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง ต้องการการปรับปรุงด้วยปุ๋ยและสารอินทรีย์

ชุดดินศรีค้อ (Sri-kao series : Sk) ลักษณะเด่น เป็นดินที่ราบลุ่มและใกล้แหล่งน้ำ มีความอุดมสมบูรณ์สูงกว่าชุดดินอื่น เหมาะสมกับการปลูกข้าวและพืชผัก มีการระบายน้ำปานกลาง เป็นดินเหนียวผสมดินร่วน

การกระจายตัวของกลุ่มชุดดิน

พื้นที่ราบลุ่ม (๔๕-๕๕% ของพื้นที่) ชุดดินหลัก: ร้อยเอ็ด, ศรีค้อ

การใช้ประโยชน์: นาข้าว, พืชผัก ข้อจำกัด: การระบายน้ำไม่ดีในฤดูฝน

พื้นที่ราบสูง (๒๕-๓๕% ของพื้นที่) ชุดดินหลัก: ยโสธร, เขาวง

การใช้ประโยชน์: พืชไร่, ยางพารา, ไม้

ข้อจำกัด: ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ, มีชั้นแข็ง

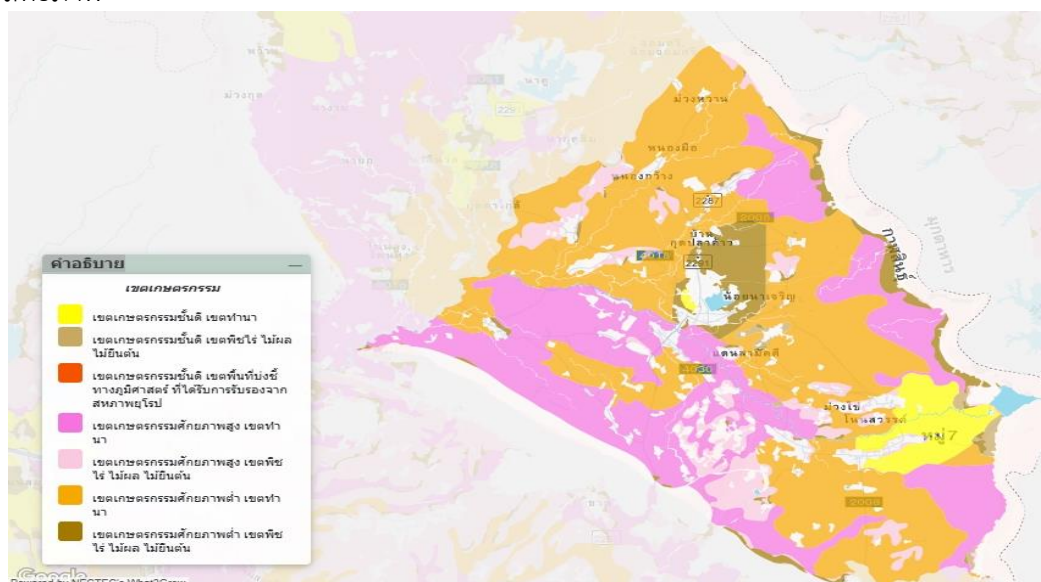
พื้นที่ตะพักลำน้ำ (๑๕-๒๐% ของพื้นที่)

ชุดดินหลัก: กลุ่มชุดดินที่ ๕๙

การใช้ประโยชน์: พืชไร่, ไม้ผล, พืชผัก, ข้าว (พื้นที่มีชลประทาน)

ข้อจำกัด: ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง, เสี่ยงน้ำท่วมขังในฤดูฝน

ชุดดินร้อยเอ็ด ยโสธร ศรีค้อ และกลุ่มชุดดินที่ ๕๙ (พื้นที่ตะพักลำน้ำ) แต่ละกลุ่มมีลักษณะและความเหมาะสมที่แตกต่างกัน โดยพื้นที่ราบลุ่มเหมาะกับการปลูกข้าว พื้นที่ราบสูงเหมาะกับพืชไร่ และพื้นที่ตะพักลำน้ำเหมาะกับการปลูกพืชหลากหลายชนิด รวมถึงไม้ผลและพืชผัก ข้อจำกัดหลักคือความเป็นกรดสูง ธาตุอาหารต่ำ และปัญหาการจัดการน้ำ แต่ด้วยการจัดการที่เหมาะสมตามลักษณะของแต่ละกลุ่มชุดดิน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ ๓ แสดงเขตกรรมอำเภอเขาวง

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>)

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป สภาพภูมิอากาศของอำเภอเขาวงมีลักษณะแบบมรสุมเมืองร้อน โดยมีการแบ่งฤดูกาลที่ชัดเจน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๓๕๐-๑,๔๕๐ มิลลิเมตรต่อปี และอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗.๒°C การมีภูเขาล้อมรอบส่งผลให้มีลักษณะอากาศเฉพาะท้องถิ่น เกษตรกรจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการจัดการน้ำในฤดูแล้งและการป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม และการปรับปฏิทินการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับฤดูกาลจะช่วยให้การเกษตรมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

๓.๒ ปริมาณน้ำฝน

ตารางที่ ๑ การกระจายปริมาณน้ำฝนรายเดือน

เดือน	ปริมาณน้ำฝน
มกราคม	๕-๑๐ มม.
กุมภาพันธ์	๑๐-๑๕ มม.
มีนาคม	๒๕-๓๕ มม.
เมษายน	๕๕-๗๐ มม.
พฤษภาคม	๑๒๐-๑๕๐ มม.
มิถุนายน	๑๘๐-๒๒๐ มม.
กรกฎาคม	๒๐๐-๒๕๐ มม.
สิงหาคม	๒๒๐-๒๘๐ มม.
กันยายน	๒๕๐-๓๐๐ มม. (มากที่สุด)
ตุลาคม	๘๐-๑๒๐ มม.
พฤศจิกายน	๑๕-๒๕ มม.
ธันวาคม	๕-๑๐ มม.

สถิติน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี: ๑,๓๕๐-๑,๔๕๐ มิลลิเมตร

จำนวนวันฝนต่อปี: ๑๑๐-๑๓๐ วัน

๓.๓ อุณหภูมิ

- อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๗.๒ องศาเซลเซียส
- อุณหภูมิสูงสุด ๔๐-๔๒ องศาเซลเซียส (เดือนเมษายน)
- อุณหภูมิต่ำสุด ๑๒-๑๕ องศาเซลเซียส (เดือนธันวาคม)

๓.๔. ฤดูการ

แบ่งออกเป็น ๓ ฤดู ได้แก่

- ฤดูร้อน: ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม
- ฤดูฝน: ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม
- ฤดูหนาว: ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

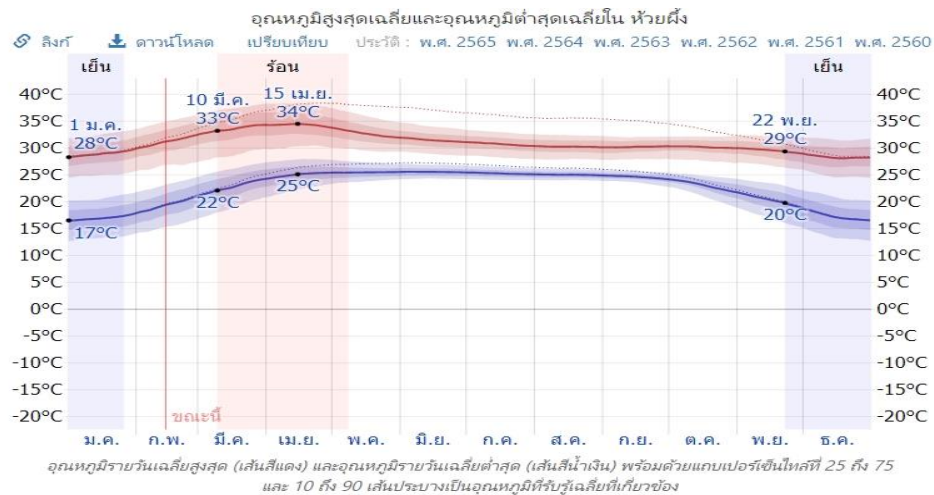
๓.๕ ลักษณะเฉพาะผลกระทบต่อการเกษตร

เหมาะกับข้าวในฤดูฝน ต้องการระบบชลประทานในฤดูแล้ง เสี่ยงภัยแล้งช่วงมีนาคม-พฤษภาคม

เสี่ยงน้ำท่วมช่วงสิงหาคม-กันยายน ข้อมูลนี้เป็นค่าประมาณและอาจมีความแปรปรวนในแต่ละปี เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนะนำให้ตรวจสอบข้อมูลล่าสุดจากกรมอุตุนิยมวิทยาหรือหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อความแม่นยำ

แหล่งข้อมูล

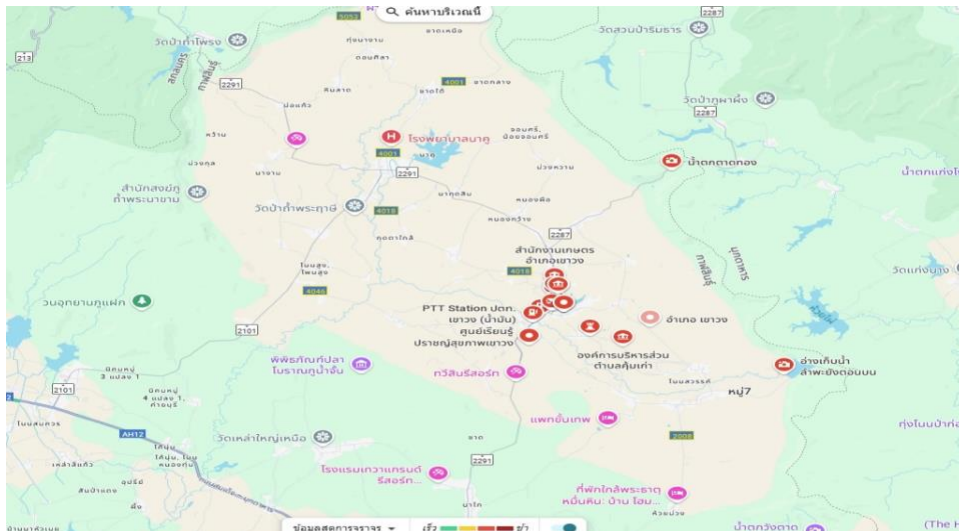
๑. กรมอุตุนิยมวิทยา "ข้อมูลภูมิอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์"
๒. สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ "ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายจังหวัด"
๓. กรมชลประทาน "รายงานสถานการณ์น้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

ภาพที่ ๔ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๖ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕
(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๕.)

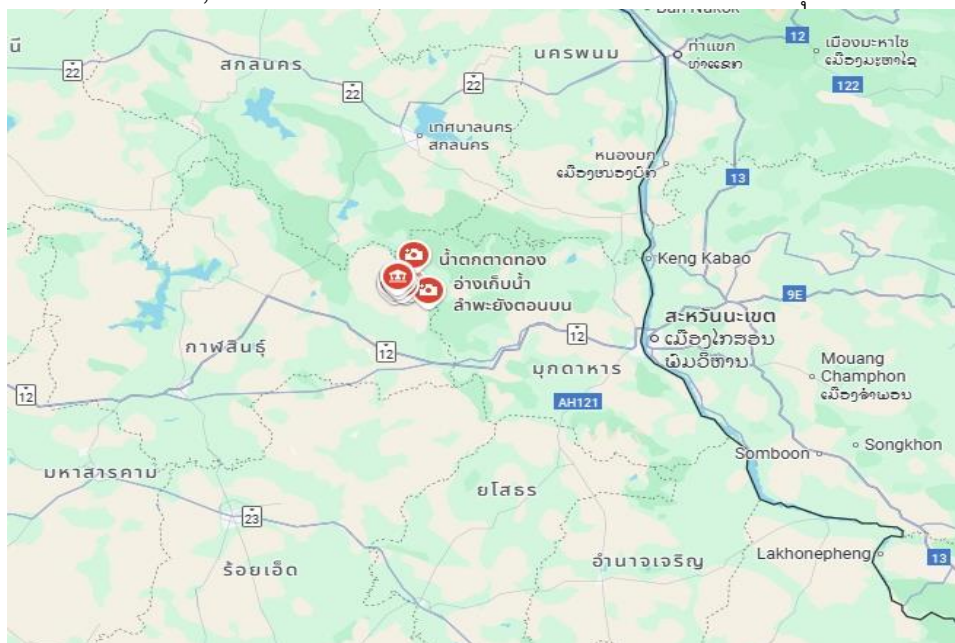
๔ เส้นทางคมนาคม

๔.๑ ถนนสายหลัก/สายรอง

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมถนนสายหลัก/สายรอง อำเภอเขาวง
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอการติดต่อกับจังหวัดใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๐, ๒๐๑๑ และ ๒๒๙๑ ระยะทางห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ๙๘ กิโลเมตร

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>)

๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ลำห้วยลำพะยัง ลำห้วยบง ห้วยส้มป่อย

- ป่าสงวนแห่งชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติภูโหล่ย ป่าสงวนแห่งชาติดงหมุและ ป่า สงวนแห่งชาติ

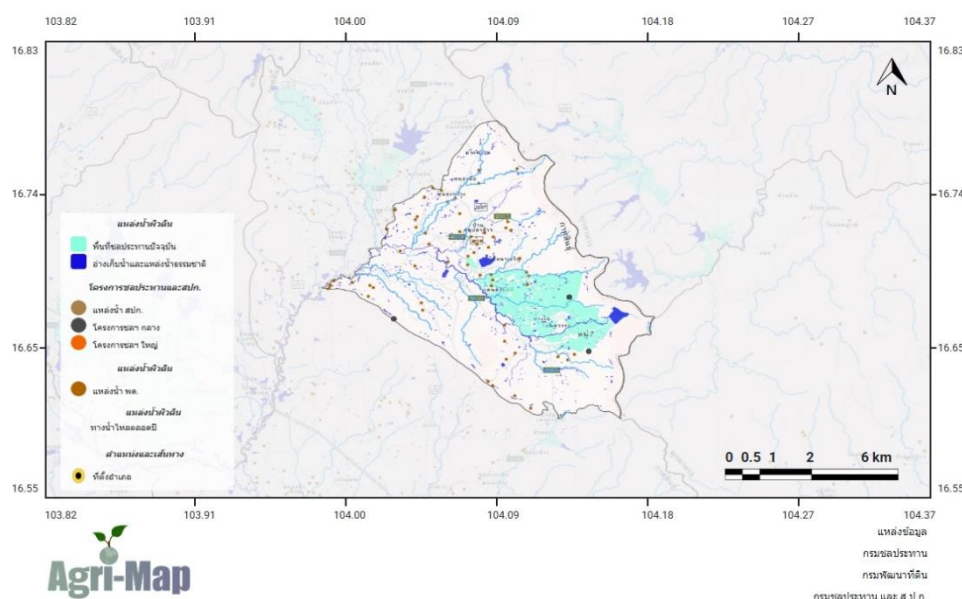
ดงด้านแย้ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน

๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เชื่อน ฝ่ายทดน้ำ

- อ่างเก็บน้ำห้วยสายนาเวียง เป็นโครงการชลประทานขนาดกลาง ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๖ ตำบลคุ้มเก่า ความจุ ๙๖๐,๙๒๕ ลบ.ม. เป็นพื้นที่อ่าง ๔๘๘ ไร่ พื้นที่ชลประทาน ๔๕๙ ไร่ ใช้เป็นต้นน้ำในการผลิตน้ำประปาและ ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตร

- อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน เป็นโครงการตามพระราชดำริ พื้นที่รับประโยชน์ในเขต ชลประทาน ๔,๖๐๐ ไร่ ความจุของอ่าง ๒,๕๐๐,๐๐๐ ลบ.ม. โดยส่งน้ำไปยังไร่นาด้วยระบบท่อ

แผนที่แหล่งน้ำผิวดินอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงแหล่งน้ำ อำเภอเขาวง
(ที่มา <https://agri-map-online.moac.go.th/> :)

๖ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑. โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้า โดยมีอาชีพหลักของประชากรในพื้นที่

พืชหลัก

- ข้าวเหนียว
- ข้าวเจ้า
- การเกษตรน้ำฝน (มีโครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝนตามพระราชดำริ)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

อาชีพของประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวภูไท พูดภาษาภูไท มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และหัตถกรรม ทอผ้า ทำเครื่องจักสาน และไม้กวาด

อาชีพหลัก

- เกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่)
- ปศุสัตว์ (เลี้ยงสัตว์)
- หัตถกรรมชุมชน (ทอผ้า ทำเครื่องจักสาน ทำไม้กวาด)

๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดกาฬสินธุ์ (GPP) ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ อยู่ที่ ๖๐,๙๙๗ ล้านบาท และมีรายได้ประชากรต่อหัว (GPP per capita) เฉลี่ย ๗๗,๓๙๗ บาท Provincial Community Development Office of Kalasin - Community Development Department, Ministry of Interior

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ปี ๒๕๖๔ (บาท) (อันดับ ๖๗) ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวประชากร (GPP per capita) - Government Data Catalog : GD Catalog จาก ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ

ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอเขาวงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๘๑,๔๗๐ ไร่ รองลงมาคือ ยางพารา มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๗๐๒ ไร่ และอ้อยโรงงาน มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑,๗๘๐ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่พืชผักในครัวเรือน และการทำการเกษตรแบบยั่งยืน

ตารางที่ ๒ แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเขาวง

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ข้าว (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	ปาล์มน้ำมัน (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตร ทั้งหมด
คุ้มเก่า	๓๒,๑๑๒	๑๘,๑๗๙	๘๖	๒๕๐	๕	๕๐	๑๘,๘๖๐
กุดปลาเค้า	๑๐,๑๘๓	๕,๒๔๗	๓๘	๘๐	๙	๘๐	๕,๔๕๔
สงเปลือย	๓๑,๒๒๓	๒๐,๐๒๕	๒๕๔	๓๗๘	๙	๑๕๐	๒๐,๘๑๖
หนองผือ	๒๑,๔๑๙	๑๔,๐๒๙	๓๐	๖๐	๑๓	๕๘	๑๔,๑๙๐
กุดสิมคุ่มใหม่	๒๘,๖๗๒	๑๖,๗๕๕	๒๘๑	๘๓๗	๓	๖๕	๑๗,๙๔๑
สระพังทอง	๑๐,๐๑๙	๗,๒๓๕	๑๓	๑๗๕	๐	๕๕	๗,๔๗๘
รวม	๑๓๓,๖๓๘	๘๑,๔๗๐	๗๐๒	๑,๗๘๐	๓๙	๔๐๓	๘๔,๔๔๙

(ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗)

แนวทางการวิเคราะห์เพื่อทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร

จุดแข็ง

๑. มีพื้นฐานการเกษตรที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะการปลูกข้าว
๒. มีประสบการณ์ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
๓. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
๔. มีวัฒนธรรมวิถีที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะสำหรับแผนพัฒนา

๑. พัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน - ขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. เพิ่มมูลค่าผลผลิต - แปรรูปข้าวและผลิตภัณฑ์เกษตร
๓. ส่งเสริมหัตถกรรม - พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า เครื่องจักสาน
๔. การตลาดชุมชน - สร้างแบรนด์ท้องถิ่น
๕. การท่องเที่ยวเกษตร - ใช้วัฒนธรรมวิถีเป็นจุดขาย

๖.๔ จำนวนครัวเรือน

จำนวนประชากร ณ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘ มีจำนวนทั้งหมด ๓๔,๕๙๓ คน แยกเป็น ชาย ๑๗,๑๓๔ คน หญิง ๑๗,๔๕๙ คน ความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่เฉลี่ย ๑๖๙ คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน

ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
คุ้มเก่า	๑๘	๓,๘๑๙	๔,๕๕๕	๔,๕๙๗	๙,๑๕๒
สงเปลือย	๑๖	๒,๗๓๘	๓,๕๐๓	๓,๕๖๘	๗,๐๗๑
กุดสิมคุ้มใหม่	๑๓	๒,๖๘๔	๓,๓๕๗	๓,๔๒๔	๖,๗๘๑
หนองผือ	๑๐	๑,๘๔๒	๒,๘๔๑	๒,๙๓๐	๕,๗๗๑
สระพังทอง	๗	๙๔๔	๑,๔๕๑	๑,๔๒๓	๒,๘๗๔
กุดปลาเค้า	๗	๑,๐๖๒	๑,๔๒๖	๑,๔๘๘	๒,๙๑๔
รวม	๗๑	๑๒,๑๔๕	๑๗,๑๓๓	๑๗,๔๓๐	๓๔,๕๖๓

(ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗)

(ที่มา: กรมการปกครอง, พ.ศ.๒๕๖๗)

๖.๕ การศึกษา

มีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓ จำนวน ๑๖ แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๔ จำนวน ๓ แห่ง และอาชีวศึกษา จำนวน ๑ แห่ง โรงเรียน เอกชน จำนวน ๒ แห่ง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเขาวง จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๓ ตารางสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ตำบล
๑	โรงเรียนบ้านหนองผือ	หนองผือ
๒	โรงเรียนบ้านโพธิ์ไทร	หนองผือ
๓	โรงเรียนบ้านโนนนาดี	หนองผือ
๔	โรงเรียนกุดปลาเค้าราษฎร์บำรุง	กุดปลาเค้า
๕	โรงเรียนบ้านส้มป่อย	สระพังทอง
๖	โรงเรียนโคกมะลิวิทยา	สระพังทอง
๗	โรงเรียนบ้านกุดกอก	สระพังทอง
๘	โรงเรียนกุดกว้างสวาสดีวิทยา	กุดสิมคุ้มใหม่
๙	โรงเรียนบ้านโนนสว่าง	กุดสิมคุ้มใหม่
๑๐	โรงเรียนบ้านโนนสำราญ	กุดสิมคุ้มใหม่
๑๑	โรงเรียนกุดสิมวิทยาสาร	คุ้มเก่า
๑๒	โรงเรียนกุดตอแก่นราษฎร์วิทยา	คุ้มเก่า
๑๓	โรงเรียนบ้านดงหมู	คุ้มเก่า
๑๔	โรงเรียนหนองแสงถวิลราษฎร์	สงเปลือย
๑๕	โรงเรียนชุมชนกุดบอดวิทยาเสริม	สงเปลือย
๑๖	โรงเรียนบ้านนาวี	สงเปลือย

ตารางที่ ๔ ตารางสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ตำบล
๑	โรงเรียนสมฤทัย	กุดสิมคุ้มใหม่
๒	โรงเรียนเขาวงวิทยา	คุ้มเก่า

ตารางที่ ๕ ตารางสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ตำบล
๑	โรงเรียนเขาวงพิทยาคาร	คุ้มเก่า
๒	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กาฬสินธุ์	คุ้มเก่า
๓	โรงเรียนพุทโธภาวนาประชาสรรค์	สงเปลือย

ตารางที่ ๖ ระดับอาชีวศึกษา

ลำดับ	ชื่อสถาบัน	ตำบล
๑	วิทยาลัยเทคนิคเขาวง	กุดสิมคุ้มใหม่

๖.๖ การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลเขาวง เป็นโรงพยาบาลของรัฐ ขนาด ๖๐ เตียง
- โรงพยาบาลส่งเสริมตำบล จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านนา ตาหลิว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองผือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกุดบอด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนสว่าง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนสะอาด

๖.๗ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

- ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทย (ภูไท) เกือบทั้งหมด ร้อยละ ๙๙ นับถือศาสนาพุทธ
- วัดในพื้นที่อำเภอเขาวงมีจ จำนวน ๒๑ แห่ง
- วัดนิกายธรรมยุต จำนวน ๒ วัด ได้แก่ วัดวังคำ วัดโพธิ์วิมาน (วัดป่าพุทธบุตร)
- สำนักสงฆ์ จำนวน ๖ แห่ง
- อำเภอเขาวง เป็นชนเผ่าภูไท ทั้งหมด ๗๑ หมู่บ้าน และพูดภาษาภูไททั้ง ๗๑ หมู่บ้าน

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าผู้ไท อพยพมาจากประเทศลาว มีภาษาเป็นเอกลักษณ์คือ ภาษาภูไท การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ถ้อยทีถ้อยอาศัยโอบอ้อมอารี มีความรักความสามัคคีชาวผู้ไท รักความสงบ รักสันติเป็นอิสระ ชอบความยุติธรรม มีธรรมเนียม ฮีตครองวัฒนธรรมประเพณี ถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ไสยศาสตร์ ผีต่าง ๆ ที่มาจากความเชื่อ ความเข้าใจ ความศรัทธา

ถ่ายทอดต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกหลาน การแต่งกายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวผู้ไทเป็นชุดผู้ไทที่สวยงามที่ไม่เหมือนใคร

๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอเขาวงมีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เกษตรกรรม (หลัก) การปลูกข้าว พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้า พื้นที่ทำการเกษตรที่ได้รับประโยชน์จากระบบชลประทาน

- พื้นที่ทำการเกษตรของราษฎรฝั่งจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ได้รับประโยชน์จากอุโมงค์ผันน้ำครอบคลุมพื้นที่ ๑๒,๐๐๐ ไร่ ประกอบด้วย ๑๕ หมู่บ้าน ในตำบลสกลชัย ๑๘ หมู่บ้านในตำบลคุ้มเก่า และ ๗ หมู่บ้านในตำบลคุ้มใหม่ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

พื้นที่เฉพาะ

- พื้นที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่: ประมาณ ๑,๒๐๐ ไร่

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน

พื้นที่นา - ปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้า (พื้นที่หลัก)

พื้นที่ไร่ - การทำไร่แบบผสมผสาน

พื้นที่เลี้ยงสัตว์ - ปศุสัตว์ในครัวเรือน

พื้นที่อยู่อาศัย - ชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

- โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน - มีอุโมงค์ผันน้ำ

- โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ - ให้บริการ ๒ หมู่บ้าน (บ้านแก่งนาง และบ้านศรีถาวรพนา)

- โครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๘. องค์กร/สถาบันต่างๆ

๓) หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

หน่วยงานราชการ/หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

- ที่ทำการปกครองอำเภอนามน

- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอนามน

- สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอนามน

- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนามน

- สำนักงานเกษตรอำเภอนามน

- บริษัทไปรษณีย์อำเภอนามน

- โครงการส่งเสริมศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดสิม-คุ้มเก่า

- หน่วยสวัสดิการอำเภอนามน

- สำนักงานสรรพากรพื้นที่เขาวง

- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนามน

- ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนามน

- โรงพยาบาลเขาวง

- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขา เขาวง

- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนามน

- การประปาส่วนภูมิภาค

- สถานีตำรวจภูธรเขาวง

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน (หน่วยพิทักษ์ภูวังคา)

ธนาคารหรือสถาบันการเงิน

- ธนาคารกรุงไทยจำกัดมหาชน สาขา เขาวง
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา เขาวง
- ธนาคารออมสิน สาขา เขาวง
- ธนาคารกรุงเทพ สาขา เขาวง

สถาบันการเงินอื่น ได้แก่

- กองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๗๑ แห่ง
- สำนักงานสหกรณ์การเกษตรเขาวง จำนวน ๑ แห่ง
- สถาบันการเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน ๑ แห่ง

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตพื้นที่อำเภอเขาวง ได้แก่

- โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดสิม-คุ่มเก่า
- โครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝนบ้านแดนสามัคคี
- โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่บ้านแดนสามัคคี
- โครงการพัฒนากลุ่มน้ำลำพะยังตอนบน
- โครงการอุโมงค์ผันน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์
- โครงการฝายลำพะยัง

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) คราวเรือนเกษตรกร

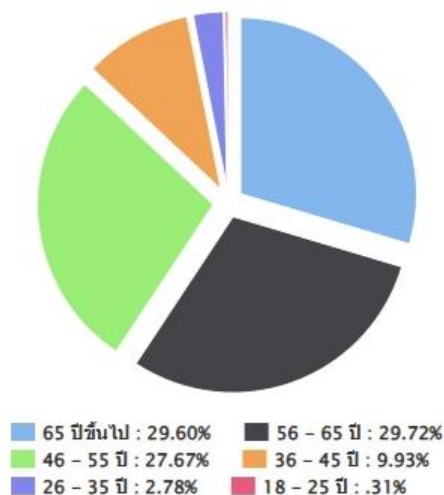
อำเภอเขาวง มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๘,๑๖๐ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๖๕ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒,๔๑๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๐ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๒ และอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๗ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๔๑๕	๒๙.๖๐
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๔๒๕	๒๙.๗๒
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๒๕๘	๒๗.๖๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๘๑๐	๙.๙๓
๒๖ - ๓๕ ปี	๒๒๗	๒.๗๘
๑๘ - ๒๕ ปี	๒๕๘	๐.๓๑
รวม	๘,๑๖๐	๑๐๐

ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๘ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

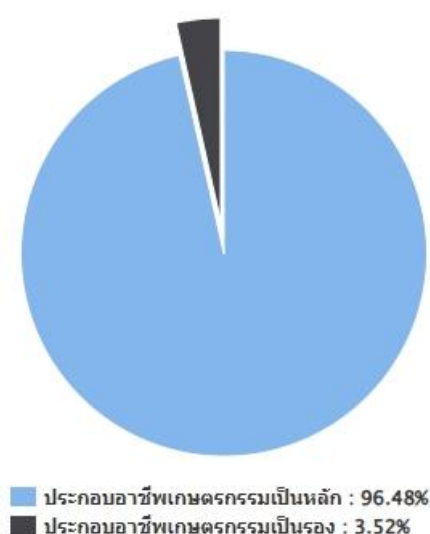
อำเภอเขาวง มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๘,๙๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๘๔% และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๒๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๖ %

ตารางที่ ๘ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๘,๙๓๖	๙๕.๘๔
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๑๔	๔.๑๖

ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

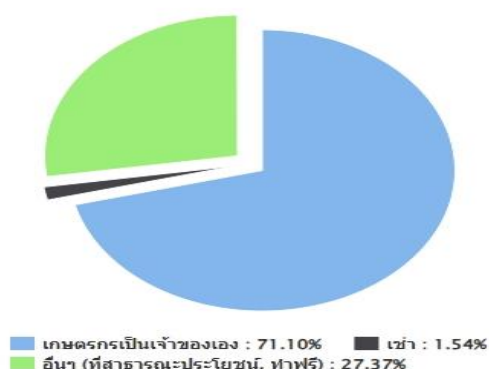
ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอเขาวง ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๖,๙๙๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๐ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๒,๖๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑๓ และเช่า จำนวน ๑๕๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๙๙๔	๗๑.๑๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๖๙๐	๒๗.๓๗
เช่า	๑๕๑	๑.๕๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ประเภทการเช่า (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของตนเอง)

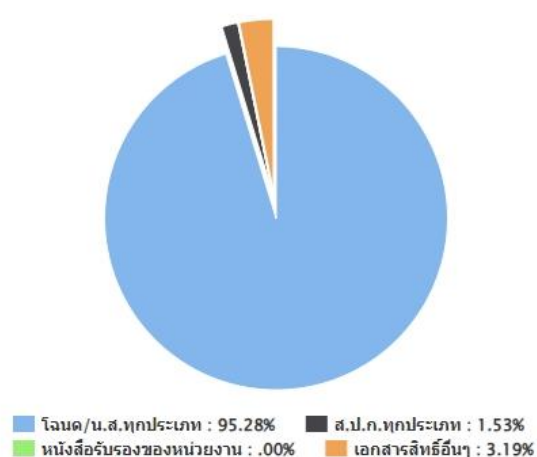
เกษตรกรอำเภอเขาวง มีการถือครองที่ดินแบบเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๖,๗๗๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๒๘ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๑๐๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๓ และ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๒๒๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๖,๗๗๖	๑๐๙	๐	๒๒๗	๔,๖๐๖

ที่มา Farmer Map Report ๒๕๖๗

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๑ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : Farmer Map Report ๒๕๖๗)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอเขาวง มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๖ กลุ่ม มีสมาชิก ๒๙๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒๖ กลุ่ม สมาชิก ๕๑๔ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๖ กลุ่ม สมาชิก ๑๖๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๙๓ แห่ง สมาชิก ๑,๕๒๘ ราย สหกรณ์จำนวน ๑ แห่ง สมาชิก ๑๕๐ ราย

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
กุดสิมคุ้มใหม่	๑	๖๐	๓	๙๐	๑	๒๕	๓๔	๒๓๘	-	-	-	-
คุ้มเก่า	๑	๕๐	๕	๑๐๐	๑	๒๕	๔๒	๒๙๔	-	-	-	-
สระพังทอง	๑	๓๐	๗	๑๐๔	๑	๒๕	๒๗	๒๔๓	-	-	-	-
หนองผือ	๑	๘๐	๓	๖๐	๑	๒๕	๔๑	๔๑๐	-	-	-	-
สงเปลือย	๑	๕๐	๓	๙๐	๑	๓๐	๓๑	๒๑๗	๑	๑๕๐	-	-
กุดปลาเค้า	๑	๒๐	๕	๗๐	๑	๓๐	๑๘	๑๒๖	-	-	-	-
รวม	๖	๒๙๐	๒๖	๕๑๔	๖	๑๖๐	๑๙	๑,๕๒๘	๑	๑๕๐	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอเขาวง มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๙ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๖ ศูนย์ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๖ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๖ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๗ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๖ ศูนย์

ตารางที่ ๑๒ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏูป	
กุดสิมคุ้มใหม่	-	๑	๑	๑	๑		๑		๑
คุ้มเก่า	-	๔	๑	๑	๑	๑	-	๑	๑
สระพังทอง	-	๑	๑	๑	๑	-	๑	-	๑
หนองผือ	๑	๖	๑	๑	๑	-	-	-	๑
สงเปลือย	-	๔	๑	๑	๑	๑	-	๑	๑
กุดปลาเค้า	-	๓	๑	๑	๑		๑	-	๑
รวม	๑	๑๙	๖	๖	๖	๒	๓	๒	๖

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง พ.ศ. ๒๕๖๗

อำเภอเขาวง มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๒๕๘ คน โดยมีเกษตรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด ๘๒ ราย รองลงมาคืออาสาสมัครปศุสัตว์ ๗๔ ราย และหมอดินอาสา ๖๘ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางราย ทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)										
	อาสาสมัครพืชนหลวง	ครูบัญชีอาสา	ประมงอาสา	อาสาปศุสัตว์	หมอดินอาสา	เกษตรหมู่บ้าน	สหกรณ์	สารวัตรเกษตรอาสา	อาสาสมัครชลประทาน	อาสาสมัครปรับปรุงที่ดิน	ชาวนาอาสา
กุดสิมคุ่มใหม่	๑	๒	-	๑๕	๑๒	๑๒	-	๑	-	-	๒
คุ่มเก่า	-	๑	-	๑๐	๑๘	๒๒	๓	-	๑	๑	-
สระพังทอง	-	-	-	๒๑	๗	๘	๑	-	-	-	-
หนองผือ	๑	๖	-	๑๘	๙	๑๖	๓	๕	-	-	-
สงเปลือย	๑	-	๑	๘	๑๗	๑๘	-	-	๑	๑	-
กุดปลาเค้า	-	๑	-	๒	๕	๖	๑	-	-	-	-
รวม	๓	๑๐	๑	๗๔	๖๘	๘๒	๘	๖	๒	๒	๒

ที่มา : ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเข้ารับการคัดเลือก ออกม.อกษต.อกษอ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,๒๕๖๕

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอเขาวง มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอเขาวง มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๖ คน

ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
กุดสิมคุ่มใหม่	๑	นายรัฐวัชร จรัสอภิรักษ์	หมู่ที่ ๗ ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่
คุ่มเก่า	๒	นายวิศักดิ์ อารมณีสวะ นายวิเศษ คำไชโย	หมู่ที่ ๗ ตำบลคุ่มเก่า หมู่ที่ ๗ ตำบลคุ่มเก่า
สงเปลือย	๒	นายประชิด ศรีเสน นางทิพย์ภาภรณ์ สมบัติภูธร	หมู่ที่ ๑๔ ตำบลสงเปลือย หมู่ที่ ๑๔ ตำบลสงเปลือย
สระพังทอง	๑	นางสมพิศ ปัตสุริย์	หมู่ที่ ๖ ตำบลสระพังทอง
หนองผือ	๒	นายประสาธ พิมเภา นางเปริยบมา ศรีพันลม	หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองผือ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองผือ
กุดปลาเค้า	๑	นางทับทิม เพาะชม	หมู่ที่ ๒ ตำบลกุดปลาเค้า
รวม	๖		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ พ.ศ.๒๕๖๗

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาวง

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายจันทร์ที โคตรดก

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานการณ์ของพื้นที่ นายจันทร์ที โคตรดก และภรรยา มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยมีความคิดริเริ่มในการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ผ่านการศึกษา ค้นคว้า และจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังกล้าที่จะทดลองนำความรู้มาปรับใช้ในส่วนของตนเอง เพื่อพัฒนานายภาพผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น ด้านการพัฒนาตนเอง ทั้งสองได้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในหลักสูตรที่หลากหลาย อาทิ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์และการใช้ปุ๋ยสั่งตัด การจัดการระบบน้ำในสวน และการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน ซึ่งการเข้าร่วมอบรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างรอบด้าน ในการฟื้นฟูอาชีพ นายจันทร์ทีและภรรยาได้นำความรู้ที่ได้รับมาทดลองปฏิบัติจริงในสวน มีการปรับปรุงวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่องผ่านการลองผิดลองถูก จนสามารถพัฒนาเทคนิคการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพแวดล้อมของตน นอกจากนี้ยังได้พัฒนาตนเองจนสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป โดยเน้นการแนะนำวิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณการผลิตและคุณภาพข้าว

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ การปลูกผักอินทรีย์

หลักสูตรเรียนรู้

๑. การเตรียมดินและการปรับปรุงบำรุงดิน
๒. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
๓. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

หลักสูตรบังคับ

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. การจัดทำบัญชีฟาร์ม
๓. เกษตรทฤษฎีใหม่

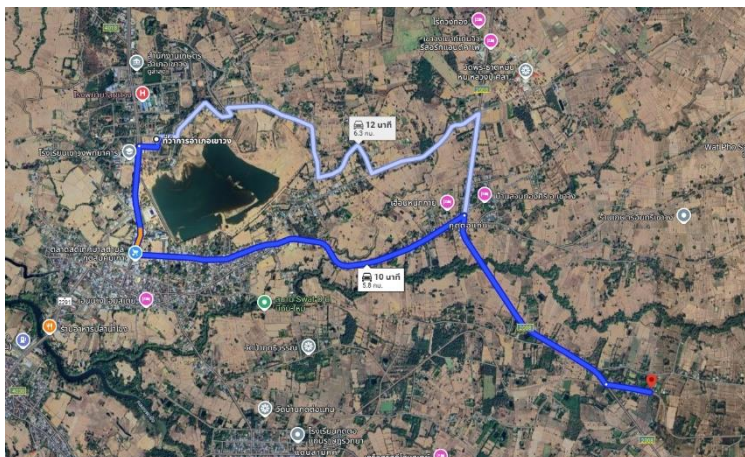
หลักสูตรเสริม

๑. การตลาด
๒. นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิต

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๙ ศูนย์

ตารางที่ ๑๕ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	คุ้มเก่า	นายวงศ์เดช ศรีสวัสดิ์	๐๘-๓๓๓๔๙๙๘๕
๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	คุ้มเก่า	นายวิศักดิ์ อารมณัสวะ	๐๘-๔๗๑๙๘๙๔๒
๓	กลุ่มฮักแพงแบ่งปัน	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร	๕	คุ้มเก่า	นายวิเศษ คำไชโย	๐๙-๙๐๐๓๗๖๗๔
๔	ศูนย์เรียนรู้ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลกุดปลาเค้า	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	๖	กุดปลาเค้า	นายประเสริฐ เพ็ญพุด	๐๘-๗๔๕๐๒๕๓๖
๕	สหกรณ์โรงสีข้าวชุมชนตำบลสงเปลือย	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร	๒	สงเปลือย	นายหาญชนะ นามแสง	๐๘-๙๕๗๑๗๘๘๕
๖	กลุ่มข้าวเหนียวตำบลหนองผือ	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	๘	หนองผือ	นายอดุลย์ ยุงรัมย์	๐๙-๓๓๘๐๔๕๕๒
๗	ศูนย์ขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	สงเปลือย	นายประชิด ศรีเสน	๐๖-๑๔๙๓๕๗๐๙
๘	ศูนย์เรียนรู้ด้านไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	สงเปลือย	นายทองสุข หาศิริ	-
๙	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลหนองผือ	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน	๘	หนองผือ	นายนิยม เหลือผล	-
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	หนองผือ	นางเปรี๊ยะมา ศรีพันลม	-
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	สระพังทอง	นางสมพิศ ปัตสุริย์	-
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	กุดปลาเค้า	นางทับทิม เพาะชม	๐๘-๐๘๐๒๔๙๙๘
๑๓	ศูนย์เรียนรู้ขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	สงเปลือย	นายสมชาย จิตรักญาติ	-
๑๔	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหนองผือ	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศจช.)	๑	หนองผือ	นายอาชีพร ใจสุตีก	
๑๕	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลหนองผือ	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน(ศดปช.)	๑	หนองผือ	นายประสาธ พิมเภา	๙-๒๙๘๗๔๑๑๑
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลหนองผือ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	หนองผือ	นายระนาด พิมพิชัย	
๑๗	ศูนย์เรียนรู้ฝึกแปลงใหญ่กุดสิมคุ้มใหม่	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๘	กุดสิมคุ้มใหม่	นายเลิศศิลป์ วารีกุด	
๑๘	ศูนย์เรียนรู้คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	กุดปลาเค้า	นางเอื้อ สุลำนาง	

ภาพที่ ๑๒ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอเขาวง มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๗ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว
จำนวน ๔ แปลง และแปลงใหญ่พืชผัก จำนวน ๔ แปลง

แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าว

ที่อยู่ ๙๑/๑ บ้านหนองผือ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรมปลูกข้าวเหนียวเขาวง (ข้าวGI)

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๐๖๐ บาท/ไร่ เป็น ๒,๔๔๘ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๖๔๐ กก./ไร่ เป็น ๕๕๕ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๑,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๒,๔๔๘ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใช้เอง
๒. การใช้ปุ๋ยสั่งตัด
๓. การใช้สารชีวภัณฑ์

ตารางที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

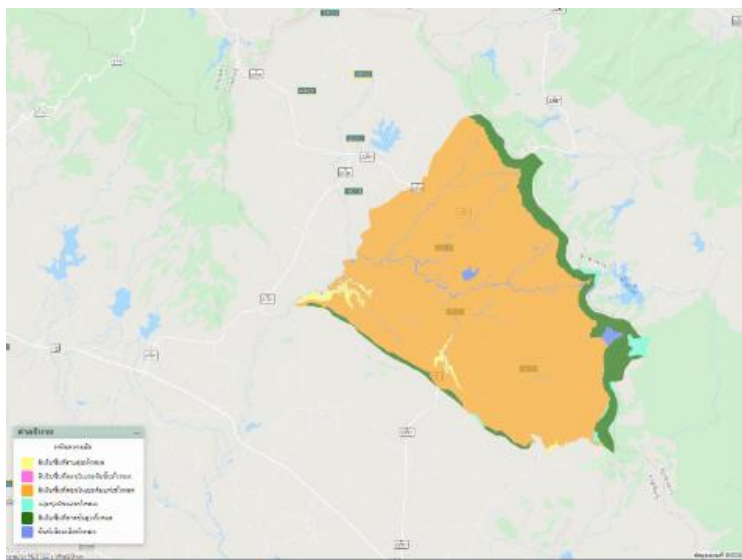
กิจกรรม	เดือน												ประมาณการระบาย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
ประชุมคณะกรรมการและสมาชิก	↔													
รวบรวมเมล็ดพันธุ์	↔													
ทำความสะอาดปรับปรุงเมล็ดพันธุ์		↔												
จำหน่ายเมล็ดพันธุ์			↔	↔										
เตรียมการเพาะปลูก					↔	↔								
เตรียมแปลง					↔	↔								

ปักดำ						←	→							
ดูแลรักษา						←	→	→	→	→				
เก็บเกี่ยวผลผลิต											←	→		

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

ตารางที่ ๑๘ แสดงทรัพยากรดินอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๑๓ แสดงทรัพยากรดินอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

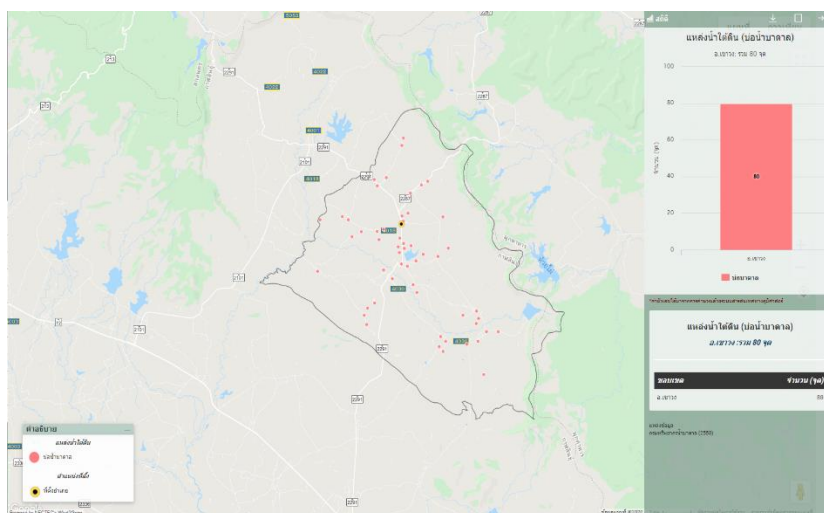
(ที่มา: Agri-map-online.moac.go.th, ๒๕๖๕)

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอเขาวง เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๘๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

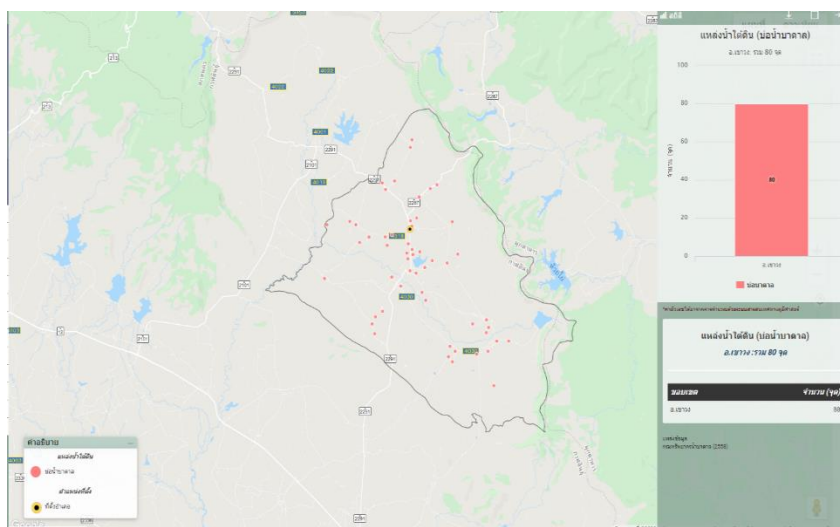
- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งสิ้น ๘๐ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่	จำนวน ๒๐ บ่อ
ตำบลคุ้มเก่า	จำนวน ๑๐ บ่อ
ตำบลสระพังทอง	จำนวน ๑๐ บ่อ
ตำบลหนองผือ	จำนวน ๑๑ บ่อ
ตำบลสงเปลือย	จำนวน ๒๐ บ่อ
ตำบลกุดปลาข้าว	จำนวน ๙ บ่อ

ภาพที่ ๑๔ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอเขาวง มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๖๖ แห่ง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน ๓ แห่ง

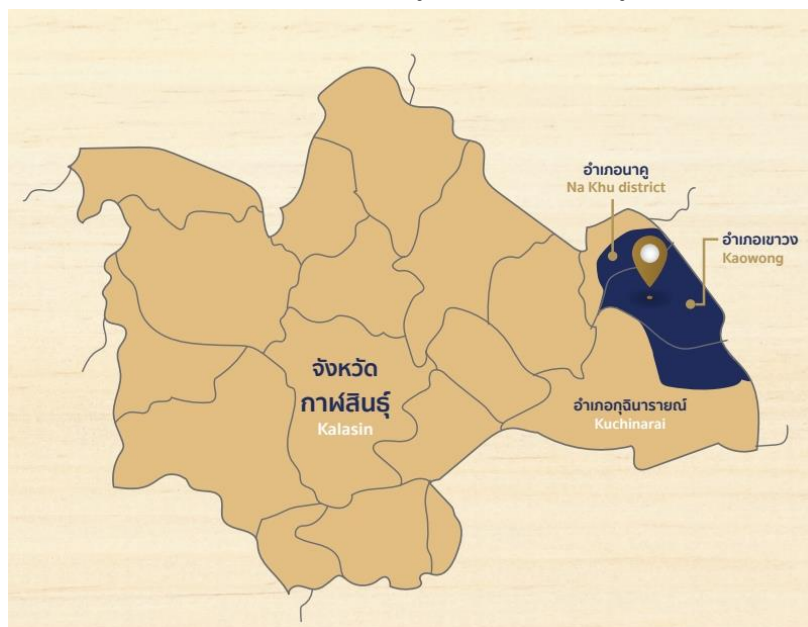
ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในปี 2560 มีพื้นที่การผลิตในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 50,000 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 400 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีตลาดหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์เป็นข้าวที่มีลักษณะพิเศษ คือ เมล็ดเรียวยาว เมื่อหุงสุกจะมีความนุ่มเหนียว มีกลิ่นหอม และมีพื้นที่การผลิตเฉพาะในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตลาดข้าวเหนียว

เขาวงกาฬสินธุ์ มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคให้การยอมรับในคุณภาพและรสชาติ โดยมีการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์และงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้และขยายตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ (Kaowong Kalasin Sticky rice) หมายถึง ข้าวพันธุ์กอกเดียว (ข้าวพันธุ์พื้นเมือง) และข้าวพันธุ์ กข ๖ เป็นข้าวเหนียวที่ไวต่อช่วงแสง ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี ในเขตพื้นที่อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ (เฉพาะตำบลนาโก และหนองห้าง) และอำเภอนาคู (เฉพาะตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว) จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๑๖ แผนที่แหล่งภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์
ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ๒๕๖๓.

ประวัติความเป็นมา

ชาวกาฬสินธุ์ ปลูกข้าวหลากหลายชนิดพันธุ์แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวเพื่อการบริโภคที่เหลือจึงขาย พื้นที่ตอนบนของจังหวัดตามบริเวณเทือกเขาภูพานสภาพพื้นที่เป็นที่ดอนและที่ราบบริเวณหุบเขา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวผู้ไทที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในเรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เป็นสังคมกสิกรรมที่มีความประณีตบรรจง ในการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะข้าวเหนียวเขาวง เริ่มเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในตลาดข้าวสารจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อกลุ่มผู้ประกอบการโรงสีข้าวขนาดเล็กในเขตตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ออกตระเวนหาซื้อข้าวเปลือกตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดมาสีเป็นข้าวสารส่งมาขายตามตลาดในจังหวัดกาฬสินธุ์และต่างจังหวัด ปรากฏว่าข้าวเหนียวจากอำเภอเขาวงเป็นข้าวคุณภาพดี ได้ต้นข้าวมาก แล้วอ่อนนุ่มมาก มีความหอม จึงเป็นที่นิยมของตลาด ผู้บริโภคกล่าวขานถึงและสอบถามแหล่งที่มาจึงเป็นที่มาของ ข้าวเหนียวเขาวง

การปลูกข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์

- 1) ปลูกโดยใช้ข้าวพันธุ์ กข ๖ และพันธุ์กอกเดียว
- 2) ข้าวพันธุ์ กข 6 และข้าวพันธุ์กอกเดียว เป็นพันธุ์ข้าวที่มีลักษณะดังนี้

(1) ข้าวพันธุ์ กข 6 (RDb) เป็นพันธุ์ข้าวรับรองจากกรมการข้าว ประเภท ข้าวเหนียวนาสวน เป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสง ออกตามฤดูกาล ต้น สูงประมาณ 154 เซนติเมตร ทรงกอกระจายเล็กน้อย ลำต้นแข็ง

ปานกลาง ใบยาวสีเขียว ใบตรงตั้ง เมล็ดข้าวเปลือกสีน้ำตาล เมล็ดข้าวกล้อง ขนาดกว้าง X ยาว X หนา = ประมาณ 2.2 X 7.2 X 1.7 มิลลิเมตร คุณภาพข้าวสุก เหนียวนุ่ม กลิ่นหอมมีรสหวาน

(2) ข้าวพันธุ์กอเดียว เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเฉพาะพื้นที่ ประเภท ข้าวเหนียวนาสวน เป็นข้าวเบา(ข้าวดอก)ที่ไวต่อช่วงแสง ต้น สูงประมาณ 120 เซนติเมตร ต้นตั้งตรง ลำต้นแข็งแรงมีความสม่ำเสมอ ลำต้นกลม เส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ย 6.6 มิลลิเมตร ปล้องสีเหลืองอ่อนๆ ทรงกอแบบ ใบ แผ่นใบ กาบใบสีเขียว มุมของยอด แผ่นใบตั้งตรง การแตกกอ ประมาณ 7-14 ต้นต่อกอ ทนต่อสภาพแห้งแล้งและฝนทิ้งช่วง ดอก/ช่อดอก ยอดดอกมีสีเขียว กลีบรองดอกสีฟาง ข้าวไม่มีหาง ลักษณะรวง มีคอรวงยาว ก้านรวงอ่อน รวงโน้มลง รวงข้าวไม่แตกกระแง น้ำหนัก เมล็ดข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด ประมาณ 30.1 กรัม รูปร่างข้าวกล้องเรียวยาว

3) พื้นที่ปลูกและแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี

อยู่บริเวณพิกัด เส้นรุ้งที่ 48 องศาเหนือ ถึง 28 องศาใต้ เส้นแวงที่ 15 องศาตะวันออก ถึง 90 องศาตะวันตก

(1) พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ ต้องปลูกในพื้นที่อำเภอเขาวงทั้ง 6 ตำบล อำเภอภูผินารายณ์ 2 ตำบล (ตำบลนาโกและตำบลหนองห้าง) และอำเภอนาคู 2 ตำบล (ตำบลนาคูและตำบลบ่อแก้ว)

(2) แหล่งเมล็ดพันธุ์ดี ที่ได้จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์เมล็ดข้าวกรมการข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในพื้นที่ที่กำหนดเขตการผลิต โดยมีรอบการใช้เมล็ดพันธุ์ดีไม่เกิน 3 ฤดูกาลปลูก

(3) เมล็ดพันธุ์ดีที่คัดโดยเกษตรกรเอง (เกษตรกรคัดเลือกจากแปลงที่สมบูรณ์โดยคัดกันเองหรือแลกเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรด้วยกัน)

4) ลักษณะพิเศษของข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์

(1) ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ จะมีลักษณะพิเศษอยู่ที่ความนุ่มและหอม โดยเฉพาะความนุ่มของข้าวนึ่งเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของผู้บริโภคอย่างแพร่หลาย เหตุเพราะตามปกติข้าวเหนียวทั่วไปเมื่อรับประทาน ต้องนึ่งทั้งตอนเช้าและเย็น จึงจะอ่อนนุ่มนำรับประทาน แต่สำหรับข้าวเหนียวเขาวงนั้นเพียงนึ่งบรรจุใส่กระติบข้าวรับประทานในตอนเช้าแล้ว ยังสามารถนำมารับประทานในตอนเย็นของวันเดียวโดยที่ข้าวนึ่งยังคงความนุ่มนำรับประทานอยู่

(2) ข้าวไม่เหนียวและติดมือ โดยทั่วไปวิธีปฏิบัติในการรับประทานข้าวเหนียวทางภาคอีสาน จะใช้มือปั้นข้าวนึ่งสุกและนำมาบรรจุในภาชนะที่เรียกว่า "กระติบข้าว" โดยปั้นข้าวนึ่งให้มีขนาดพอคำแล้วจิ้มกับอาหารต่าง ๆ รับประทานข้าวเหนียวเขาวงที่นึ่งแล้วนอกจากจะนุ่มและมีกลิ่นหอมแล้วยังมีคุณลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่เหนียวและติดมือเมื่อบั่นรับประทาน

5) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิต

(1) ผู้ผลิต: กลุ่มเกษตรกร (ผู้ปลูก) ต้องมาขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกและยอมรับเงื่อนไขการตรวจรับรองตามที่ตกลงกันก่อนเริ่มทำการผลิต โดยขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกร่วมกับผู้ประกอบการ

(2) ผู้ประกอบการ: โรงสี/ผู้ค้า ต้องมาขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกร่วมกับผู้ผลิต และระบบแหล่งที่ตั้งของโรงสีและเจ้าของ การรับซื้อและขายข้าวเปลือกต้องอยู่ในความตกลงร่วมกันของผู้ขายและซื้อตามเงื่อนไขที่เป็นธรรม

(3) ผู้ตรวจสอบ: คณะกรรมการตรวจรับรอง ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการตรวจสอบการผลิตภายในจังหวัด ก่อนที่จะส่งให้คณะกรรมการกลางที่จะอนุมัติให้ตราสินค้า จีไอ สำหรับใช้ในการรับรองสินค้า

6) กระบวนการผลิต

(1) วิธีปลูกและการดูแลรักษา

- ปลูกในพื้นที่นาของอำเภอเขาวงทั้ง 6 ตำบล พื้นที่ของอำเภอกุฉินารายณ์ 2 ตำบล และพื้นที่อำเภอนาคู 2 ตำบล โดยใช้เมล็ดพันธุ์ พันธุ์ กข 6 และพันธุ์ข้าวหอมเดียว ปลูกโดยวิธีการปักดำ หรือหว่าน หรือใช้เครื่องจักร หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม

- ปลูกในช่วงฤดูนาปี

- ใช้เมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์ และไม่นำพันธุ์ข้าวอื่นๆ มาปลูกในแปลงในช่วงนาปรัง สามารถปลูกพืชไร่อื่นๆ หรือพืชบำรุงดิน

- ไม่มีการเผาฟางหรือตอซังข้าวในแปลง

- การเตรียมดินไถดะ ไถแปร คราดและทำเทือก ตามวิธีการเตรียมดินปลูกที่เหมาะสม

- มีการจัดการใช้สารป้องกันหรือกำจัดศัตรูข้าวที่สำคัญ ตั้งแต่ข้าวเริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้องและปลอดภัย

- มีการกำจัดวัชพืชที่ดี ไม่มีวัชพืชขึ้นคลุมมากกว่า 20% ของพื้นที่

- การใส่ปุ๋ยและการปรับปรุงดิน มีการพิจารณาใช้ปุ๋ยอย่างปลอดภัยและเหมาะสม

- การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำฝน มีการจัดแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวให้สัมพันธ์กับสภาพพื้นที่รับน้ำฝนและสายพันธุ์ข้าว คือที่ดอนมีพื้นที่ร้อยละ 20 ปลูกพันธุ์ข้าวหอมเดียวซึ่งเป็นข้าวเบา ส่วนพื้นที่ราบต่ำลงมาพื้นที่ร้อยละ 80 ปลูกข้าวพันธุ์ กข.6 ซึ่งเป็นข้าวกลาง เนื่องจากนาที่ดอนจะมีปริมาณน้ำฝนในนาน้อย และระยะเวลาที่น้ำขังในแปลงนาสั้นกว่าพื้นที่ราบตอนล่าง จึงสามารถวางแผนการใช้น้ำในการทำนา และการใช้แรงงานคนเก็บเกี่ยวข้าวได้อย่างลงตัว โดยเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวเบาในเดือนตุลาคม แล้วจึงเก็บเกี่ยวข้าวกลางในเดือนพฤศจิกายน

- การเก็บเกี่ยว โดยใช้แรงงานคน หรือรถเกี่ยวข้าว หรือเครื่องจักรอื่นในการเกี่ยวและนวดข้าว (เฉพาะรถเกี่ยวข้าวหรือเครื่องจักรที่อยู่ในเขตพื้นที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์ขอบเขตการผลิตข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์) ในช่วงใบธงเหลืองหรือช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพดี

(2) การบันทึกข้อมูล

- สำนวนเอกสารที่ได้รับจากผู้จดทะเบียนของผู้ผลิตและผู้ประกอบการโรงสี

- สำนวนพื้นที่ตามเอกสารในแบบฟอร์มการจดทะเบียน

- เอกสารตรวจแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์

- ส่งเอกสารให้คณะกรรมการตรวจรับรอง

(3) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

- ผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้หลังจากนวดและทำความสะอาดแล้ว กำหนดให้มีความชื้นไม่เกิน 14% โดยเก็บไว้ในยุ้งฉางที่ยกพื้นขึ้นสูงจากพื้น หรือเก็บไว้ในบริเวณพื้นที่แห้งสะอาด ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก และมีไม้หรือวัสดุอื่นรองยกให้สูงจากพื้น เพื่อป้องกันความชื้นและรักษาคุณภาพข้าว

- ขนส่งไปเก็บรวบรวมไว้ที่โกดัง หรือโรงเก็บที่มีการจัดการด้านความสะอาดและการเก็บจะต้องแยกเก็บต่างหาก ไม่รวมปนข้าวพันธุ์อื่น ๆ

7) กระบวนการแปรรูปข้าวเปลือก

การแปรรูปข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร มีการสีข้าวโดยโรงสีข้าวทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ต้องได้มาตรฐานที่กำหนดให้เป็นข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วย

(1) ผลผลิตข้าวที่เป็นข้าวพันธุ์ กข 6 หรือพันธุ์กอเดียว

(2) การสีข้าว โรงสีที่เป็นเครือข่ายผลิตข้าวให้ได้มาตรฐาน

(3) คุณภาพการสีไม่มีสิ่งเจือปนเกินค่ามาตรฐานและมีการทำความสะอาดโรงสีทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนการสีข้าวแต่ละชนิด

(4) การบันทึกข้อมูล มีแบบบันทึกข้อมูลที่ต้องบันทึก

- วันที่สีข้าว

- จำนวนปริมาณที่สีต่อครั้ง

- แหล่งที่มาของข้าวเปลือกที่สี(เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกร)

(5) การบรรจุหีบห่อ

- กำหนดมาตรฐานของขนาดบรรจุแต่ละขนาด

- ภาชนะบรรจุต้องระบุปริมาณ วันผลิต กำหนดเวลาที่ควรบริโภค ผู้ผลิต และสถานที่ผลิต

- เรื่องราวการปลูก ประเพณี วัฒนธรรมของข้าว

- ข้าวที่บรรจุภาชนะแล้วจะต้องเก็บรักษาในแหล่งเก็บที่สะอาด ห่างจากสารเคมีอันตราย

- ภาชนะที่บรรจุต้องมีสัญลักษณ์ ประกอบด้วยข้อความที่มีคำว่า "ข้าวเหนียวขาวกาฬสินธุ์" หรือ "Khao Neaw Kaowong Kalasin"

- ระบุวิธีการหุงต้ม คุณภาพทางโภชนาการ และคุณลักษณะดีเด่น

(6) การส่งมอบให้ผู้จำหน่ายหรือตัวแทนจำหน่าย

- บันทึกวันที่ส่งมอบสินค้า

- บันทึกจำนวนปริมาณผลผลิตข้าวสาร

- บันทึกการรับ – ส่งระหว่างผู้ผลิตกับผู้จำหน่ายหรือผู้แทนจำหน่าย

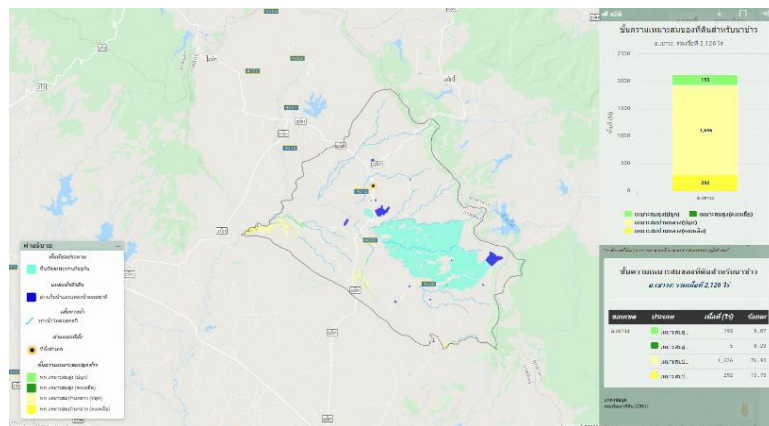
๒.๑.๓ สีนค้ำเกษตรที่สำคัญ

ชนิดสินค้ำข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

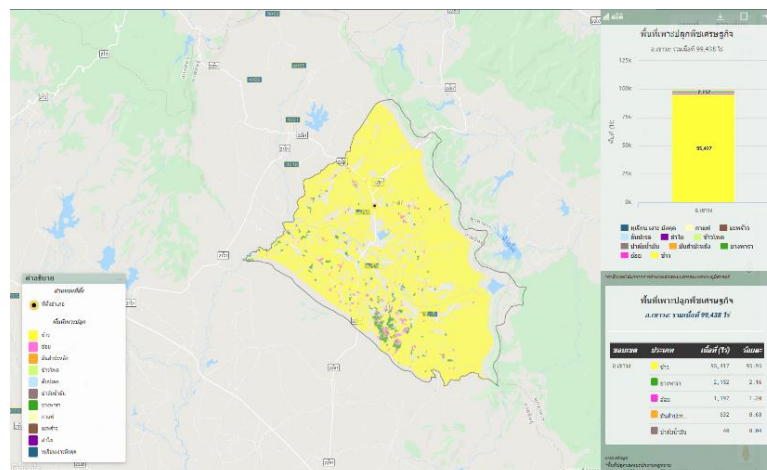
อำเภอเขาวงมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๙๕,๔๑๗ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๙๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑,๖๓๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๑ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๘๐,๔๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๓๔ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๓,๑๐๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๓

ภาพที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอเขาวง
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๘๑,๕๕๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลสงเปลือย จำนวน ๒๐,๑๑๙ ไร่ รองลงมาคือตำบลคุ้มเก่า จำนวน ๑๘,๑๘๒ ไร่ และตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ จำนวน ๑๖,๗๕๔ ไร่ ตามลำดับ

ภาพที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอเขาวง
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๕)

(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอเขาวง มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๔๙,๕๕๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๘๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๗ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔๙,๖๖๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒๑

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอเขาวง มีพื้นที่การปลูก ข้าว จำนวน ๘๑,๕๕๕ ไร่ ๘,๓๓๔ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบล สงเปลือย จำนวน ๒๐,๑๑๙ ไร่ จำนวน ๒,๐๘๗ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลคุ้มเก่า จำนวน ๑๘,๑๘๒ ไร่ ๒,๒๗๕ ครัวเรือน และตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ จำนวน ๑๖,๗๕๔ ไร่ ๑,๗๕๓ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
คุ้มเก่า	๒,๒๗๕	๑๘,๑๘๒	๑๘,๑๘๒	๗,๒๗๒.๘๐	๐.๔
สงเปลือย	๒,๐๘๗	๒๐,๑๑๙	๒๐,๑๑๙	๘,๐๔๗.๖๐	๐.๔
หนองผือ	๑,๕๓๓	๑๔,๐๒๙	๑๔,๐๒๙	๕,๖๑๑.๖๐	๐.๔
กุดสิมคุ้มใหม่	๑,๗๕๓	๑๖,๗๕๔	๑๖,๗๕๔	๖,๗๐๑.๖๐	๐.๔
สระพังทอง	๗๓๕	๗,๒๒๘	๗,๒๒๘	๒,๘๙๑.๒๐	๐.๔
กุดปลาเค้า	๖๘๖	๕,๒๔๓	๕,๒๔๓	๒,๐๙๗.๒๐	๐.๔
รวม	๘,๓๓๔	๘๑,๕๕๕	๘๑,๕๕๕	๓๒,๖๒๒	

ที่มา : ข้อมูลการปลูกข้าวจังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๗

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดีเกษตรกรในเขตอำเภอเขาวงปลูกข้าวด้วยกันจำนวน ๓ พันธุ์ ได้แก่

- ข้าวกอเดี่ยว ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวเหนียวพื้นเมือง หรือคนทั่วไปเรียกว่าข้าวเหนียวเขาวง เป็นข้าวที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น หรือข้าวเบา เหมาะสมกับการปลูกในพื้นที่สูง
- ข้าวกขบ เป็นพันธุ์ส่งเสริมซึ่งเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเขาวงมีการปลูกทั่วไป และนิยมปลูกเป็น GI หรือข้าวเหนียวเขาวง
- ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ มีพื้นที่การปลูกประมาณ ๒๐ % ของพื้นที่

(๒) การเตรียมดิน

การไถตะ เป็นการไถครั้งแรกตามแนวยาวของพื้นที่กระทงนา (กรณีแปลงนาเป็นกระทงย่อยๆ หลายกระทงในหนึ่งแปลงนา) เมื่อไถตะจะช่วยพลิกดินเพื่อให้ดินชั้นล่างได้ขึ้นมาสัมผัสอากาศ ออกซิเจน และเป็นการตากดินเพื่อทำลายวัชพืช โรคพืชบางชนิด การไถตะจะเริ่มทำเมื่อฝนตกครั้งแรกในฤดูการใหม่ หลังจากไถตะจะตากดินเอาไว้ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์

การไถแปร หลังจากที่ได้ตากดินเอาไว้พอสมควรแล้ว การไถแปรจะช่วยพลิกดินที่กลบเอาไว้ขึ้นอีกครั้ง เพื่อทำลายวัชพืชที่ขึ้นใหม่ และเป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลง จำนวนครั้งของการไถแปรจึงขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของวัชพืช ลักษณะดินและระดับน้ำ ในพื้นที่ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วจะไถแปรเพียงครั้งเดียว

การคราด เพื่อเอาเศษวัชพืชออกจากกระถางนา และย่อยดินให้มีขนาดเล็กลงอีก จนเหมาะแก่การเจริญของข้าว ทั้งยังเป็นการปรับระดับพื้นที่ให้มีความสม่ำเสมอ เพื่อสะดวกในการควบคุม ดูแลการให้น้ำ

(๓) การปลูก

- การทำนาดำ เป็นการปลูกข้าวโดยเพาะเมล็ดในหังอกและเจริญเติบโตในระยะหนึ่ง แล้วย้ายไปปลูกในที่หนึ่ง สามารถควบคุมระดับน้ำ วัชพืชได้ การทำนาดำแบ่งได้เป็น ๒ ขั้นตอน คือ

การตกกล้า เพาะเมล็ดข้าวเปลือกให้มีรากงอกยาว ๓ - ๕ มิลลิเมตร นำไปหว่านในแปลงกล้า ช่วงระยะ ๗ วันแรก ต้องควบคุมน้ำไม่ให้ท่วมแปลงกล้า และจะสามารถถอนกล้าไปปักดำได้เมื่อมีอายุประมาณ ๒๐ - ๓๐ วัน

- การปักดำ เกษตรกรจะนำกล้าที่ถอนแล้วไปปักดำในแปลงปักดำ ระยะห่างระหว่างกล้า แต่ละหลุมจะมีความแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะของดิน คือ ถ้าเป็นนาหลุมปักดำระยะห่าง เพราะข้าวจะแตกกอใหญ่ แต่ถ้านาดอนปักดำค่อนข้างถี่ เพราะข้าวจะไม่ค่อยแตกกอ

(๔) ระบบการให้น้ำ การทำนาของเกษตรกรในเขตอำเภอลำปาง ส่วนใหญ่เป็นการทำนาแบบอาศัยน้ำฝน

(๕) การดูแลรักษา การปักดำ ต้นข้าวต้องการน้ำและปุ๋ยสำหรับการเจริญเติบโต ในระยะนี้ต้นข้าวอาจถูกโรคและแมลงศัตรูข้าวหลายชนิดเข้ามาทำลายต้นข้าว โดยทำให้ต้นข้าวแห้งตาย หรือผลผลิตต่ำและคุณภาพเมล็ดไม่ได้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นนอกจากจะมีวิธีการปลูกที่ดีแล้ว จะต้องมีการดูแลรักษาที่ดีอีกด้วย ผู้ปลูกจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวที่ปลูกไว้เสมอ ๆ ในแปลงที่ปลูกข้าวไร่ จะต้องมีการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และพ่นยาเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูที่อาจเกิดระบาดขึ้นได้ ในแปลงกล้าและแปลงปักดำ จะต้องมีการใส่ปุ๋ย มีน้ำเพียงพอกับความต้องการของต้นข้าว และพ่นยาเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว นอกจากนี้ชาวนาจะต้องหมั่นกำจัดวัชพืชในแปลงปักดำอีกด้วย เพราะวัชพืชเป็นวัชพืชที่แย่งปุ๋ยไปจากต้นข้าว ในพื้นที่นาหว่าน ชาวนาจะต้องกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีพ่นหรือใช้แรงคนถอนทิ้งไปก็ได้ นอกจากนี้จะต้องพ่นสารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงอีกด้วย เนื่องจากพื้นที่นาหว่านมักจะมีความชื้นมากกว่านาดำ ฉะนั้น ชาวนาควรใส่ปุ๋ยก่อนที่น้ำจะลึก ยกเว้นในพื้นที่ที่น้ำไม่ลึกมาก ก็ให้ใส่ปุ๋ยแบบนาดำทั่ว ๆ ไป

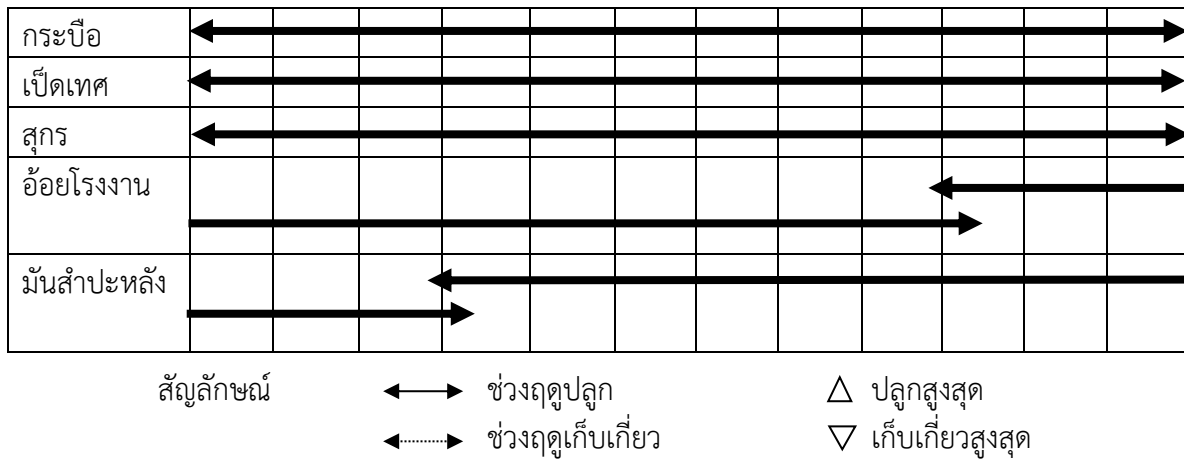
(๖) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยเป็นอาหารพืชที่ต้นข้าวต้องการมากสำหรับ การเจริญเติบโต โดยเฉพาะดินนา ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ จะต้องมีการใส่ปุ๋ยในดินนั้น เพื่อต้นข้าวจะได้แข็งแรง แตกกอมาก และให้ผลผลิตสูง ควรใส่ปุ๋ยทั้งในแปลงกล้า และแปลงปักดำ ตลอดถึงพื้นที่นาที่ปลูกแบบหว่าน ธาตุอาหารที่ต้นข้าวต้องการปุ๋ยมาก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม เพราะ ฉะนั้น ปุ๋ยข้าวจะต้องมีธาตุเหล่านี้จำนวนมาก การใส่ ปุ๋ยควรแบ่งออกเป็น ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก ก่อนตกกล้า ปัก ดำ ซึ่งเรียกว่า ปุ๋ยรองพื้น ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปริมาณ ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี ๑๖-๒๐-๐ สำหรับดินเหนียว หรือ ๑๖-๑๖-๘ สำหรับดินทราย ปริมาณ ๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ ๒ ก่อนออกรวง ซึ่งเรียกว่า ปุ๋ยแต่งหน้า ให้ใส่ปุ๋ยยูเรีย ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ไถกลบตอซึ่งข้าวภายหลังการเก็บเกี่ยว ก่อนการไถดะใส่ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน เช่น มูลสัตว์ ปุ๋ยหมัก เป็นต้น อัตราที่แนะนำคือ ๖๐๐ กิโลกรัม น้ำหนักแห้งต่อไร่ โดยใส่ในแปลงนาเมื่อไถดะ ก็จะเป็นการไถกลบวัชพืชอินทรีย์ไปด้วย

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

๘.๑ การลดความชื้นข้าวหลังเก็บเกี่ยว การลดความชื้นหรือการตากข้าว โดยทั่วไปแล้วมี ๒ วิธีคือ

- การตากสุมซัง หลังจากเกี่ยวแล้วจะตากรวงข้าวทิ้งไว้บนตอซังประมาณ ๓-๔ แดด แล้วนำไปนวดเป็นวิธีที่เกษตรกรปฏิบัติกันโดยทั่วไป

[illegible]

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอเขาวง มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๓,๐๖๐ บาท ต่อไร่

ตารางที่ ๑๙ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ต่อไร่ ปี ๒๕๖๗ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	บาท
- ค่าเตรียมดิน	๓๕๐
- ค่าเมล็ดพันธุ์	๖๐๐
- ค่าจ้างแรงงานปลูก	๗๐๐
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๑๒๐
- ค่ากำจัดวัชพืช	๒๔๐
- ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง	๑๐๐
- ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๐๐๐
- ค่าขนส่ง	๓๐๐
รวม	๓,๔๖๐

ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐๐ กก./ไร่ ณ ความชื้น ๑๕ %

ราคาผลผลิต กก.ละ ๑๔ บาท

เป็นเงิน ๕,๖๐๐ บาท

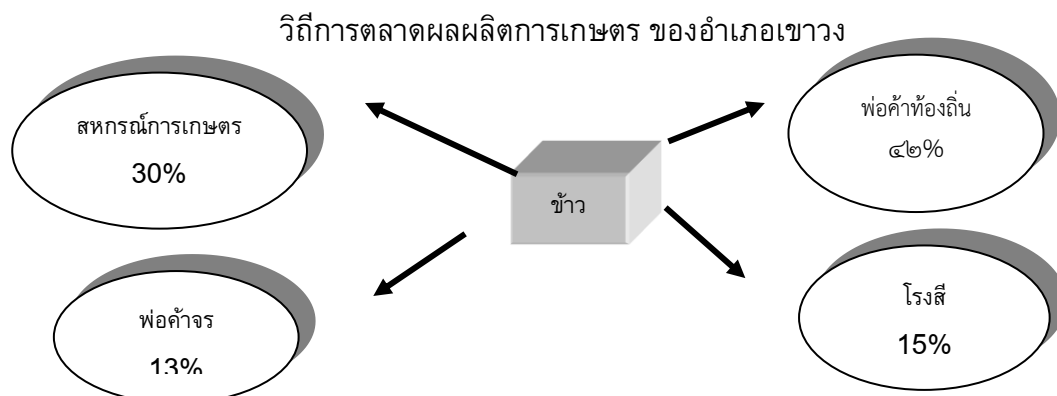
หักต้นทุน ๓,๔๖๐ บาท

กำไร ๒,๑๔๐ บาท/ไร่

(ที่มา : ข้อมูลข้าวสำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, ๒๕๖๗)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาดข้าว เกษตรกรในอำเภอเขาวงส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นถึงร้อยละ ๔๒ รองลงมาจะขายให้กับ สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ ๓๐ และที่เหลือก็จะขายให้กับพ่อค้าจรและโรงสี ในพื้นที่ (สหกรณ์โรงสีข้าวชุมชนตำบลสงเปลือย)

ภาพที่ ๑๙ แสดงวิธีการตลาดข้าว ของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, ๒๕๖๗)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจุดรับซื้อข้าว จำนวน ๓ แห่ง โดยตั้งอยู่ใน อำเภอเขาวง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเขาวง จำกัด สหกรณ์โรงสีข้าวชุมชนตำบลสงเปลือย และโรงสีข้าวขนาดเล็กในพื้นที่อำเภอ

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอเขาวง มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๑๐ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านอื่น ๆ จำนวน ๘ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑) การผลิตข้าวอินทรีย์

๒) การเพิ่มผลผลิตข้าว/ไร่

ตารางที่ ๒๐ แสดง Smart Farmer ต้นแบบ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑.	นายประสาธ พิมเภา	๑	หนองผือ	เขาวง	๒๕๕๙	ข้าว
๒.	นายวิเศษ คำไชโย	๘	คุ้มเก่า	เขาวง	๒๕๖๐	ข้าว
๓.	นางทับทิม เพาะชม	๒	กุดปลา	เขาวง	๒๕๖๑	พืชผักอินทรีย์
๔.	นางเปี่ยมมา ศรีพันลม	๑	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๒	ไร่นาสวนผสม
๕.	นายสมชาย จิตรักญาติ	๑๔	สงเปลือย	เขาวง	๒๕๖๒	เกษตรทฤษฎีใหม่
๖.	นายวิศักดิ์ อารมณ์สวะ	๗	คุ้มเก่า	เขาวง	๒๕๖๐	เกษตรผสมผสาน
๗.	นายประชิด ศรีเสน	๗	สงเปลือย	เขาวง	๒๕๖๐	พัฒนาที่ดิน
๘.	นายนิยม เหลือผล	๘	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๙.	นายอดุลย์ ยุ่งรัมย์	๘	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๒	ข้าว
๑๐.	นายศราวุธ คนกล้า	๖	สงเปลือย	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๑๑.	นางสมพิศ ปัตสุริย์	๖	สระพัง	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๑๒.	นายรุ่ง ศรีพอ	๗	กุดสิมคุ้ม	เขาวง	๒๕๖๒	ข้าว
๑๓.	นายเกรียงศักดิ์ วิชาศรี	๕	สระพัง	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๑๔.	นายเลิศศิลป์ วารีกุด	๘	กุดสิมคุ้ม	เขาวง	๒๕๖๒	พืชผัก
๑๕.	นายจันทร์ที โคตรดก	๑๓	คุ้มเก่า	เขาวง	๒๕๖๒	พืชผัก
๑๖.	นายไชยวัฒน์ ทิพย์สิงห์	๙	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๑	เกษตรผสมผสาน
๑๗.	นายอาชีพ ใจสู้ศึก	๑	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๑๘.	นายระนาด พิมพ์ชัย	๗	หนองผือ	เขาวง	๒๕๖๑	ข้าว
๑๙.	นายสมพัฒน์ พันธุ์คุ้มเก่า	๗	กุดปลา	เขาวง	๒๕๖๔	การปลูกพืชฤดูแล้ง

(ที่มา : ข้อมูล Smart Farmer,พ.ศ.๒๕๖๕)

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๑ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑. ข้าว ๒. การปลูกพืชหลังนา	๑. ภัยพิบัติ ๒. การระบาดของโรคและแมลง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ราคาผลผลิตตกต่ำ ๕. ขาดแคลนแรงงาน	๑. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรในการผลิต ๒. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ๓. จัดหาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ๔. การบริหารจัดการตลาดให้หลากหลาย ๕. ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการหาปัจจัยการผลิต ๕. รวมกลุ่มกันในรูปแบบสหกรณ์	ทุกตำบล	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑.เกษตรกรอายุมาก ๒.เกษตรกรรุ่นใหม่มีน้อย ๓.ไม่มีกลุ่มเกษตรกรที่ยั่งยืน	๑. เกษตรกรอายุมากทำการเกษตรเพื่อ ยังชีพ ๒. ขาดเกษตรกรรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทน ๓. ไม่มีผู้นำเกษตรกรที่เข้มแข็งในการ รวมกลุ่ม	๑.ค้นหาและส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพ ๒.พัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำเพื่อการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ๓.ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน ๔.ส่งเสริมและพัฒนาการทำการเกษตรให้เหมาะสมกับเกษตรกรและพื้นที่	ทุกตำบล	มาก

๒.๒.๑ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๒๒ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S) S๑. ข้าวเหนียวเขาวงได้รับการรับรอง GI มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว S๒. พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าวคุณภาพดี S๓. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ในการผลิตข้าวคุณภาพสูง S๔. มีศูนย์เรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรและศูนย์เครือข่าย S๕. เป็นพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ S๖. มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์	จุดอ่อน (W) W๑. ต้นทุนการผลิตสูงและขาดแคลนแรงงาน W๒. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เกษตรกรรุ่นใหม่มีน้อย W๓. ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและยั่งยืน W๔. ราคาผลผลิตตกต่ำและช่องทางการจำหน่ายไม่หลากหลาย W๕. ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้
โอกาส (O) ๐๑. นโยบายภาครัฐที่สนับสนุนสินค้า GI และเกษตรอินทรีย์ ๐๒. แนวโน้มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับอาหารปลอดภัยมากขึ้น ๐๓. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการเติบโตของตลาดออนไลน์ ๐๔. โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ๑. SO๑: พัฒนาและส่งเสริมการตลาดข้าวเหนียวเขาวง GI ทั้งในและต่างประเทศ ๒. SO๒: พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับการผลิตข้าวเหนียวเขาวง ๓. SO๓: พัฒนาลิขสิทธิ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงที่ตอบสนองความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่ม	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ๑. WO๑: ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ ๒. WO๒: นำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนและทดแทนแรงงาน ๓. WO๓: พัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์และการจำหน่ายตรงสู่ผู้บริโภค
ภัยคุกคาม (T) T๑. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ T๒. การแข่งขันจากสินค้าเกษตรราคาถูกทั้งในและต่างประเทศ T๓. การเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ T๔. ราคาปัจจัยการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ๑. ST๑: ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๒. ST๒: พัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ๓. ST๓: สร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้กับสินค้าเกษตรเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคา	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ๑. WT๑: ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ๒. WT๒: พัฒนาระบบประกันราคาและประกันรายได้ให้แก่เกษตรกร ๓. WT๓: สร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่
- ๑.๒ พัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับชุมชน
- ๑.๓ เริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงและช่องทางการตลาดออนไลน์
- ๑.๔ พัฒนาระบบการผลิตที่ยั่งยืนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ๑.๕ ขยายตลาดและเครือข่ายการตลาดทั้งในและต่างประเทศ
- ๑.๖ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมในพื้นที่
- ๑.๗ พัฒนาอำเภอเขาวงให้เป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวเหนียวคุณภาพสูงของประเทศ
- ๑.๘ พัฒนาระบบการเกษตรที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่
- ๒.๒ การนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้
- ๒.๓ การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์และการจำหน่ายตรงสู่ผู้บริโภค
- ๒.๔ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

- ๓.๑ การส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ๓.๒ การพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ
- ๓.๓ การสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้กับสินค้าเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคา
- ๓.๔ การพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน
- ๓.๕ การสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานในท้องถิ่น

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔.๒ การพัฒนาระบบประกันราคาและประกันรายได้ให้แก่เกษตรกร
- ๔.๓ การสร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ๔.๔ การพัฒนาระบบการจัดการความเสี่ยงในการทำเกษตร
- ๔.๕ การพัฒนาระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ในชุมชน

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

วิสัยทัศน์

"อำเภอเขาวงเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI คุณภาพสูงของประเทศ ภายใต้ระบบการเกษตรที่ยั่งยืน มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวัฒนธรรม"

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ที่มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล
๒. พัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
๓. สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการแปรรูปและการตลาดสมัยใหม่
๔. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า(ข้าวเหนียวเขาวง GI คุณภาพสูง)

เป้าหมาย: สร้างความเป็นผู้นำในตลาดข้าวเหนียวเขาวง GI และขยายฐานการผลิตสู่ระดับสากล

๓.๑.๑ กลยุทธ์: การพัฒนาองค์กรเกษตรกรและผู้นำ

- ๑) โครงการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ให้ครอบคลุมพื้นที่การผลิต
- ๒) โครงการพัฒนาผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่
- ๓) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร

๓.๑.๒ กลยุทธ์: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

- ๑) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- ๒) โครงการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการผลิตและจัดการ
- ๓) โครงการพัฒนาระบบการเกษตรแม่นยำ(Precision Agriculture) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๓.๑.๓ กลยุทธ์: การสร้างมูลค่าเพิ่มและการตลาด

- ๑) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงให้หลากหลายและมีมูลค่าสูง
- ๒) โครงการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์และการจำหน่ายตรงสู่ผู้บริโภค
- ๓) โครงการขยายตลาดและเครือข่ายการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓.๑.๔ กลยุทธ์: การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- ๑) โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมในพื้นที่
- ๒) โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้และประสบการณ์ทางการเกษตรสำหรับนักท่องเที่ยว

เป้าหมาย: การพัฒนาเชิงแก้ไขเพื่อปรับปรุงสถานการณ์

๓.๒.๑ กลยุทธ์: ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาคือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

- ๑) โครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่
- ๒) โครงการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการบริหารจัดการฟาร์มและการตลาด

๓.๒.๒ กลยุทธ์: การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

- ๑) โครงการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม
- ๒) โครงการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและการแปรรูปที่เป็นเอกลักษณ์

๓.๒.๓ กลยุทธ์: การปรับปรุงระบบการตลาด

- ๑) โครงการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์และการจำหน่ายตรงสู่ผู้บริโภค
- ๒) โครงการสร้างแบรนด์และการรับรองคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับ

เป้าหมาย:การพัฒนาเชิงป้องกันเพื่อความยั่งยืน

๓.๓.๑ กลยุทธ์:การเกษตรเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑) โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ

๒) โครงการพัฒนาระบบการเกษตรคาร์บอนต่ำและเกษตรอินทรีย์

๓.๓.๒ กลยุทธ์:การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

๑) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและประหยัด

๒) โครงการสร้างระบบกักเก็บน้ำและการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๓.๓.๓ กลยุทธ์:การสร้างความแตกต่างของสินค้า

๑) โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้กับสินค้าเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคา

๒) โครงการพัฒนาการรับรองมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองคุณภาพ

๓.๓.๔ กลยุทธ์:การป้องกันและควบคุมศัตรูพืช

๑) โครงการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน

๒) โครงการใช้วิธีการป้องกันกำจัดแบบชีววิธีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย:การพัฒนาเชิงรับเพื่อความมั่นคง

๓.๔.๑ กลยุทธ์:การเกษตรพอเพียงและผสมผสาน

๑) โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจ

พอเพียง

๒) โครงการสร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร

๓.๔.๒ กลยุทธ์:การบริหารความเสี่ยง

๑) โครงการพัฒนาระบบประกันราคาและประกันรายได้ให้แก่เกษตรกร

๒) โครงการสร้างกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรในภาวะฉุกเฉิน

๓.๔.๓ กลยุทธ์:การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๑) โครงการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม

๒) โครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ในชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

ระยะสั้น (๑-๒ ปี)

- จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่และพัฒนาผู้นำเกษตรกร
- พัฒนาระบบน้ำและโครงสร้างพื้นฐาน
- เริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเบื้องต้น

ระยะสั้น (๓-๕ ปี)

- ขยายตลาดและสร้างแบรนด์ข้าวเหนียวขาว GI
- พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเต็มรูปแบบ
- นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้อย่างแพร่หลาย

ระยะสั้น (๕-๑๐ ปี)

- กลายเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวเหนียวคุณภาพสูงของประเทศ

- มีระบบเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นแบบอย่าง
- เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. เพิ่มขึ้นของผลผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ต่อไร่
๒. เพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร
๓. จำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปที่พัฒนาขึ้น
๔. จำนวนนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้ามาเยี่ยมชม
๕. ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการพัฒนา
๖. การรับรองมาตรฐานและเครื่องหมายการันตีคุณภาพ

แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอเขาวงมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับภาคเกษตรกรรมผ่านการดำเนินงานแบบบูรณาการ ๔ กลยุทธ์หลัก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้อำเภอเขาวงเป็นต้นแบบการพัฒนาเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวเหนียวคุณภาพสูงของประเทศต่อไป

ตารางที่ ๒๓ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนาการผลิตสินค้า	๑. โครงการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI	๑.เพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ให้เป็นแปลงใหญ่ ๒.เพื่อพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ ๓.เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและประสิทธิภาพในการผลิต	๑.จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่จำนวน ๕ กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ ๒,๕๐๐ ไร่ ๒.พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่จำนวน ๒๕ คน ๓.เพิ่มผลผลิตเฉลี่ย ๑๕% ภายใน ๓ ปี	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑.สำรวจและคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ๒.จัดการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ๓.จัดตั้งกลุ่มและคัดเลือกผู้นำ ๔.อบรมพัฒนาทักษะผู้นำและเกษตรกร ๕.จัดทำแผนการผลิตร่วมและติดตามประเมินผล	๑๐๐ %	๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐ %	๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ %	๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ %	๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ %	๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัด กาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนาพื้นที่ ทรัพยากร การเกษตร	๒. โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับชุมชน	๑.เพื่อพัฒนาระบบการจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ๒.เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ๓.เพื่อเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้ง	๑.สร้างระบบชลประทานชุมชนจำนวน ๖ แห่ง ๒.เพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้ง ๑,๒๐๐ ไร่ ๓.ลดต้นทุนการผลิต ๒๐%	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑.สำรวจแหล่งน้ำและความต้องการของชุมชน ๒.ออกแบบระบบชลประทานชุมชน ๓.ก่อสร้างระบบส่งน้ำและแหล่งกักเก็บน้ำ ๔.จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ ๕.อบรมการบริหารจัดการระบบน้ำ	๑๐ ๐%	๑๕, ๐๐ ๐,๐ ๐๐ บาท	๑ ๐ ๐ %	๑๕,๐ ๐๐,๐ ๐๐ บาท	๑๐ ๐%	๑๕, ๐๐ ๐,๐ ๐๐ บาท	๑๐ ๐%	๑๕, ๐๐ ๐,๐ ๐๐ บาท	๑๐๐ %	๑๕, ๐๐๐ ,๐๐ ๐ บาท	องค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
การแปรรูป ผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๓.โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงและช่องทางการตลาดออนไลน์	๑.เพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวเหนียวเขาวงผ่านการแปรรูป ๒.เพื่อสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ ๓.เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร	๑.พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจำนวน ๑๐ ผลิตภัณฑ์ ๒.จัดตั้งศูนย์ E-commerce จำนวน ๓ แห่ง ๓.เพิ่มรายได้จากการแปรรูป ๔๐%	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑.วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป ๒.จัดตั้งโรงงานแปรรูปชุมชนขนาดเล็ก ๓.พัฒนาแพลตฟอร์มการตลาดออนไลน์ ๔.อบรมการตลาดดิจิทัลและ E-commerce ๕.สร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์	๑๐ ๐%	๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑ ๐ %	๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐ ๐%	๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐ ๐%	๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐ %	๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๔.โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม	๑.เพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒.เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ๓.เพื่อสร้างรายได้เสริมให้ชุมชน	๑.จัดตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน ๕ แห่ง ๒.ดึงดูดนักท่องเที่ยว ๕๐,๐๐๐ คน/ปี ๓.สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ๒๐ ล้านบาท/ปี	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. สำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๒. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ๓. พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยว ๔. อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ๕. ประชาสัมพันธ์และการตลาด	๑๐ ๐%	๑๒,๐๐๐,๐๐๐	๑ ๐ %	๑๒,๐๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๑๒,๐๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๑๒,๐๐๐,๐๐๐	๑๐๐ %	๑๒,๐๐๐,๐๐๐	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๕.โครงการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้	๑.เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ๒.เพื่อลดต้นทุนการผลิต ๓. เพื่อปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	๑.นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในพื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่ ๒.ลดต้นทุนการผลิต ๒๕% ๓.เพิ่มคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐาน GI	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. คัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม ๒. จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ ๓. อบรมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๔. ติดตั้งระบบและทดลองใช้ ๕. ติดตามและประเมินผล	๑๐ ๐%	๖,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑ ๐ %	๖,๕๐ ๐,๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๖,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๖,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐๐ %	๖,๕ ๐๐, ๐๐๐	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัด กาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การแปรรูป ผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๖.โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า	๑.เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลาย ๒.เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ๓.เพื่อยืดอายุการเก็บรักษา	๑.พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน ๑๕ ผลิตภัณฑ์ ๒.เพิ่มมูลค่าผลผลิต ๕๐% ๓.สร้างงานให้กับชุมชน ๒๐๐ ตำแหน่ง	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. วิจัยและพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ ๒. ทดสอบตลาดและปรับปรุง ๓. จัดตั้งกลุ่มแปรรูปชุมชน ๔. อบรมเทคนิคการแปรรูป ๕. พัฒนาบรรจุภัณฑ์และการตลาด	๑๐ ๐%	๔,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑ ๐ %	๔,๒๐ ๐,๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๔,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๔,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐๐ %	๔,๒ ๐๐, ๐๐๐	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัด กาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนาเกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๗.โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๑.เพื่อลดการใช้สารเคมีในการเกษตร ๒.เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ๓.เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	๑.ลดการใช้สารเคมี ๔๐% ๒.เพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๘๐๐ ไร่ ๓.ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพและยาชีวภาพ ๒. อบรมเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์ ๓. สร้างแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ ๔. พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐาน ๕. สร้างตลาดสำหรับสินค้าอินทรีย์	๑๐ ๐%	๕,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๕,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๕,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๕,๘๐๐,๐๐๐	๑๐๐%	๕,๘๐๐,๐๐๐	-กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พัฒนาเกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๘.โครงการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช	๑.เพื่อป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช ๒.เพื่อพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า ๓.เพื่อลดความเสียหายจากศัตรูพืช	๑.ลดความเสียหายจากศัตรูพืช ๖๐% ๒.จัดตั้งระบบเตือนภัยจำนวน ๑๐ จุด ๓.อบรมเกษตรกร ๕๐๐ คน	ในพื้นที่อำเภอเขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ๒. จัดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า ๓. อบรมการป้องกันและควบคุมแบบผสมผสาน ๔. จัดหาชีวภาพและศัตรูธรรมชาติ ๕. ติดตามและประเมินผล	๑๐ ๐%	๓,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๓,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๓,๘๐๐,๐๐๐	๑๐ ๐%	๓,๘๐๐,๐๐๐	๑๐๐%	๓,๘๐๐,๐๐๐	กรมส่งเสริมการเกษตร -สนง.เกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ - สนง.เกษตรอำเภอเขาวง

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบลเป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๙.โครงการส่งเสริมการทำ เกษตรผสมผสานตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง	๑.เพื่อลดความ เสี่ยงในการ ผลิต ๒.เพื่อเพิ่ม ความมั่นคงทาง อาหาร ๓.เพื่อสร้าง ความยั่งยืนของ ระบบการผลิต	๑.ส่งเสริมเกษตร ผสมผสาน ๑,๐๐๐ ครัวเรือน ๒.ลดค่าใช้จ่าย ด้านอาหาร ๓๐% ๓.เพิ่มรายได้จาก กิจกรรมเสริม ๒๕%	ในพื้นที่อำเภอ เขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. สำรวจความ พร้อมของเกษตรกร ๒. จัดทำแผนการ ผลิตแบบผสมผสาน ๓. จัดหาพันธุ์พืช และสัตว์ ๔. อบรมเทคนิค การเลี้ยงและปลูก ๕. ติดตามและให้ คำแนะนำ	๑๐ ๐%	๗,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑ ๐ %	๗,๕๐ ๐,๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๗,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๗,๕ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐๐ %	๗,๕ ๐๐, ๐๐๐	กรมส่งเสริม การเกษตร -สนง.เกษตร จังหวัด กาฬสินธุ์ - สนง.เกษตร อำเภอเขาวง
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑๐.โครงการสร้างแรงจูงใจให้ คนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม	๑.เพื่อดึงดูดคน รุ่นใหม่สู่อาชีพ เกษตรกรรม ๒.เพื่อพัฒนา ทักษะและ ความรู้ของ เกษตรกรรุ่น ใหม่ ๓.เพื่อสืบทอด ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	๑.ดึงดูดเยาวชน เข้าสู่อาชีพ เกษตรกรรม ๑๐๐ คน ๒.จัดตั้งกลุ่ม เกษตรกรรุ่นใหม่ ๕ กลุ่ม ๓.สร้างรายได้ เฉลี่ย ๑๘๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี	ในพื้นที่อำเภอ เขาวง ทั้ง ๖ ตำบล	๑. จัดค่ายอบรม เกษตรกรรุ่นใหม่ ๒. จัดหาแหล่งทุน และสินเชื่อดอกเบี้ย ต่ำ ๓. จัดตั้งศูนย์บ่ม เพาะเกษตรกรรุ่น ใหม่ ๔. สร้างเครือข่าย และให้คำปรึกษา ๕. ประชาสัมพันธ์ ความสำเร็จ	๑๐ ๐%	๙,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑ ๐ %	๙,๒๐ ๐,๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๙,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐ ๐%	๙,๒ ๐๐, ๐๐ ๐	๑๐๐ %	๙,๒ ๐๐, ๐๐๐	กรมส่งเสริม การเกษตร -สนง.เกษตร จังหวัด กาฬสินธุ์ - สนง.เกษตร อำเภอเขาวง

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรที่ดิน. (๒๕๖๓). [ข่าวเหี่ยวเฉา]. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรที่ดิน กระทรวงพาณิชย์.
- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๕). [รายงานการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร]. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. (๒๕๖๕). [ข้อมูลสภาพอากาศและการเกษตร]. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง. (๒๕๖๗). [รายงานการดำเนินงานด้านการเกษตรประจำปี]. เขาวง: สำนักงานเกษตรจังหวัด.
- ที่ทำการปกครองอำเภอเขาวง. (ม.ป.ป.). [รายงานการจำนวนประชากรอำเภอเขาวงประจำปี๒๕๖๗]. เขาวง: ที่ทำการปกครองอำเภอเขาวง.
- Farmer Map Report ๒๕๖๗. (๒๕๖๗). [รายงานแผนที่เกษตรกร]. กรุงเทพฯ: [กรมส่งเสริมการเกษตร].
- Agri-map-online.moac.go.th. (๒๕๖๕). แผนที่เกษตรกรออนไลน์. สืบค้นเมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๗, จาก <https://agri-map-online.moac.go.th>
- Google Maps. (ม.ป.ป.). แผนที่อำเภอเขาวง. สืบค้นเมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๘, จาก <https://www.google.com/maps>

ภาคผนวก

โครงการที่ ๑: โครงการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI และพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่

๑. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาการผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ในอำเภอเขาวง เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ในอำเภอเขาวง กำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ การทำการเกษตรแบบแยกส่วนและขาดการรวมตัวเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต ส่งผลให้ได้ราคาต่ำกว่าความเป็นจริง

นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิตที่สูงและผลผลิตที่ไม่แน่นอนยังเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร การขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทำให้ประสิทธิภาพการผลิตไม่เป็นที่น่าพอใจ การจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ เป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การรวมตัวของเกษตรกรจะช่วยลดต้นทุนการผลิตผ่านการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร ปุ๋ยและสารเคมี การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ในชุมชนเกษตรกรเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญ ผู้นำเหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีใหม่และนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการตลาดที่แข็งแกร่ง

เมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแปลงใหญ่แล้ว เกษตรกรจะมี อำนาจต่อรองที่เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต การมีผลผลิตในปริมาณมากจะช่วยให้สามารถเจรจาราคาที่ดีกว่าและมีตลาดรองรับที่มั่นคงการแบ่งปันความรู้และเทคโนโลยีภายในกลุ่มจะช่วยยกระดับมาตรฐานการผลิตโดยรวม ทำให้ข้าวเหนียวเขาวง GI มีคุณภาพที่สม่ำเสมอและตรงตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ให้เป็นแปลงใหญ่ จำนวน ๕ กลุ่ม ภายใน ๓ ปี
- เพื่อพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ จำนวน ๒๕ คน
- เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ภายใน ๓ ปี

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวง GI ในอำเภอเขาวง จำนวน ๕๐๐ ราย พื้นที่รวม ๒,๕๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุม ๖ ตำบล

๖. กิจกรรม

๑. สำรวจและคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายสำหรับจัดตั้งแปลงใหญ่ (๓ เดือน)
๒. จัดการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจกับเกษตรกร (๖ เดือน)
๓. จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่และคัดเลือกผู้นำ (๖ เดือน)
๔. อบรมพัฒนาทักษะผู้นำและเกษตรกรสมาชิก (๑๒ เดือน)
๕. จัดทำแผนการผลิตร่วมและดำเนินการผลิต (๒๔ เดือน)
๖. ติดตามประเมินผลและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน (๖ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอในการสำรวจพื้นที่และเกษตรกร
๒. จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจในทุกตำบล
๓. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและจัดตั้งกลุ่ม
๔. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการกลุ่มและเทคนิคการผลิต
๕. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนปัจจัยการผลิต
๖. จัดระบบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าสำรวจและจัดทำแผน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดประชุมและประชาสัมพันธ์ ๘๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและพัฒนาทักษะ ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิต ๗๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีอำนาจต่อรองที่เพิ่มขึ้นในการจำหน่ายผลผลิต
- ต้นทุนการผลิตลดลงจากการจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน
- มีผู้นำรุ่นใหม่ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่มอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- จำนวนกลุ่มแปลงใหญ่ที่จัดตั้งได้ไม่น้อยกว่า ๕ กลุ่ม
- พื้นที่ครอบคลุมไม่น้อยกว่า ๒,๕๐๐ ไร่
- จำนวนผู้นำรุ่นใหม่ที่ผ่านการพัฒนาไม่น้อยกว่า ๒๕ คน
- ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕ เมื่อเทียบกับปีฐาน

โครงการที่ ๒ โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับชุมชน

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอเขาวงกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในช่วงฤดูแล้ง ทำให้การทำการเกษตรสามารถดำเนินการได้เพียงฤดูฝนเท่านั้น สถานการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรที่มีความไม่แน่นอนและจำกัดอยู่เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ในแต่ละปี

ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะกระทบต่อเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานทางการเกษตรในวงกว้าง เนื่องจากผลผลิตที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดท้องถิ่นและตลาดภายนอก

การพัฒนาระบบชลประทานชุมชนในครั้งนี้มีผลสอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐบาลในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร นโยบายนี้ถือเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวต่อชุมชน การพัฒนาระบบชลประทานชุมชนจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ โดยเน้นการสร้างระบบกักเก็บและจัดสรรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำได้ตลอดทั้งปี

ระบบชลประทานที่จะพัฒนาขึ้นจะช่วยเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกและยืดช่วงการผลิตให้ยาวนานขึ้น ทำให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้หลายรุ่นต่อปี และมีรายได้ที่มั่นคงและต่อเนื่องมากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างระบบชลประทานชุมชนจำนวน ๘ แห่ง ภายใน ๔ ปี
- เพื่อเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้ง ๑,๒๐๐ ไร่
- เพื่อลดต้นทุนการผลิตร้อยละ ๒๐ จากการมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในพื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ จำนวน ๔๐๐ ครัวเรือน พื้นที่รวม ๒,๐๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๑ (๔ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๖ ตำบลในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. กิจกรรม

๑. สำรวจแหล่งน้ำและความต้องการของชุมชน (๖ เดือน)
๒. ออกแบบและจัดทำแผนระบบชลประทานชุมชน (๖ เดือน)
๓. ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำ (๒๔ เดือน)
๔. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำในแต่ละชุมชน (๖ เดือน)
๕. อบรมการบริหารจัดการระบบน้ำและซ่อมบำรุง (๖ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ร่วมมือกับกรมชลประทานและสำนักงานทรัพยากรน้ำในการสำรวจ
๒. ใช้เทคโนโลยีและวิศวกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่
๓. ดำเนินการก่อสร้างตามมาตรฐานวิศวกรรม
๔. จัดอบรมชุมชนให้มีความรู้ในการบริหารจัดการระบบน้ำ
๕. สร้างกลไกการบำรุงรักษาระบบอย่างยั่งยืน

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าสำรวจและออกแบบระบบ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำ ๑๐,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดตั้งคณะกรรมการและอบรม ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอุปกรณ์และเครื่องมือ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการผลิตตลอดปี
- เพิ่มรายได้จากการทำการเกษตรในฤดูแล้ง
- ชุมชนมีระบบบริหารจัดการน้ำที่เข้มแข็ง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ระบบชลประทานชุมชนที่สร้างเสร็จไม่น้อยกว่า ๘ แห่ง
- พื้นที่เพาะปลูกในฤดูแล้งที่เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ไร่
- ต้นทุนการผลิตลดลงร้อยละ ๒๐ เมื่อเทียบกับปีฐาน
- ความพึงพอใจของเกษตรกรไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงและช่องทางการตลาดออนไลน์

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงยังคงจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบสดโดยไม่ผ่านการแปรรูป ส่งผลให้ได้รับมูลค่าที่ต่ำและขาดช่องทางการตลาดที่หลากหลาย การดำเนินธุรกิจแบบดั้งเดิมทำให้เกษตรกรมีรายได้จำกัดและไม่สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจึงเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการนี้สอดคล้องกับนโยบาย Thailand ๔.๐ ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์จะช่วยเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และความโดดเด่นของข้าวเหนียวเขาวง GI ในตลาดสากล

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวง จำนวน ๑๐ ผลิตภัณฑ์
- เพื่อจัดตั้งศูนย์ E-commerce จำนวน ๓ แห่ง
- เพื่อเพิ่มรายได้จากการแปรรูปร้อยละ ๔๐ ภายใน ๓ ปี

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรและกลุ่มแปรรูปในอำเภอเขาวง จำนวน ๑๕๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๘ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๑ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. กิจกรรม

๑. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวง (๘ เดือน)
๒. จัดตั้งโรงงานแปรรูปชุมชนขนาดเล็ก (๖ เดือน)
๓. พัฒนาแพลตฟอร์มการตลาดออนไลน์และเว็บไซต์ (๔ เดือน)
๔. อบรมเกษตรกรด้านการตลาดดิจิทัลและ E-commerce (๖ เดือน)
๕. สร้างแบรนด์ออกแบบบรรจุภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด (๘ เดือน)
๖. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (๔ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ร่วมมือกับสถาบันวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป
๒. จัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์การแปรรูปที่เหมาะสม
๓. พัฒนาระบบ E-commerce และเว็บไซต์การขาย
๔. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการตลาดออนไลน์
๕. สร้างเครือข่ายการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าเครื่องจักรและอุปกรณ์แปรรูป ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าพัฒนาแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและพัฒนาทักษะ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าการตลาดและบรรจุภัณฑ์ ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่ม
- มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายและเข้าถึงตลาดกว้างขึ้น
- สร้างงานและรายได้เสริมให้กับชุมชน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่พัฒนาได้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ผลิตภัณฑ์
- ศูนย์ E-commerce ที่จัดตั้งได้ไม่น้อยกว่า ๓ แห่ง
- รายได้จากการแปรรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐
- ยอดขายผ่านช่องทางออนไลน์ไม่น้อยกว่า ๕ ล้านบาทต่อปี

โครงการที่ ๔: โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอเขาวงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม ด้วยความโดดเด่นของข้าวเหนียวเขาวง GI และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับการเกษตร

สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้อำเภอเขาวงสูญเสียโอกาสทองในการสร้างรายได้จากภาคการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรและชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสูญเสียโอกาสในการเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สายตาผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานในครั้งนี้จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและสร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อจัดตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน ๕ แห่ง
- เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ๕๐,๐๐๐ คนต่อปี
- เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ๒๐ ล้านบาทต่อปี

๓. เป้าหมาย

ชุมชนในอำเภอเขาวง จำนวน ๕ ชุมชน และเกษตรกร จำนวน ๒๐๐ ครัวเรือน

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๘ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๒ (๔ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

๖. กิจกรรม

๑. สำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (๖ เดือน)
๒. ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว (๑๘ เดือน)
๓. พัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยว (๘ เดือน)
๔. อบรบและพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น (๖ เดือน)
๕. จัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ (๖ เดือน)
๖. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (๔ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
๒. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและป้ายแนะนำ
๓. จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจ
๔. อบรบชุมชนเพื่อเป็นมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการ
๕. ใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรม ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและพัฒนาบุคลากร ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าการตลาดและประชาสัมพันธ์ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจ
- ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว
- วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการเผยแพร่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พัฒนาได้ไม่น้อยกว่า ๕ แห่ง
- จำนวนนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คนต่อปี

- รายได้จากการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า ๒๐ ล้านบาทต่อปี
- ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

โครงการที่ ๕: โครงการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรในอำเภอเขาวงยังคงดำเนินการผลิตข้าวเหนียวเขาวงด้วยเทคนิคการเกษตรแบบดั้งเดิม ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การดำเนินงานแบบเดิมๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูงและการใช้แรงงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่ตามมาคือคุณภาพผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมอและไม่สามารถควบคุมมาตรฐานได้อย่างแม่นยำ ทำให้เกษตรกรขาดความสามารถในการแข่งขันภายใต้กลไกตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงการสูญเสียโอกาสในการขยายตลาดสู่ระดับสากลที่ต้องการมาตรฐานสูง

การนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับนโยบาย Agriculture ๔.๐ ของรัฐบาลที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับภาคเกษตร การดำเนินงานนี้จะช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับเกษตรกรในระยะยาว พร้อมทั้งรักษาคุณภาพและเอกลักษณ์ของข้าวเหนียวเขาวง GI ให้คงอยู่ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ให้กับเกษตรกร จำนวน ๘๐๐ ราย
- ๒.๒ เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร จำนวน ๓ แห่ง
- ๒.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนโดยเฉลี่ยร้อยละ ๒๐

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอเขาวง จำนวน ๘๐๐ ราย ครอบคลุมพื้นที่ ๔,๐๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุม ๘ ตำบล

๖. กิจกรรม

- ๖.๑ สำรวจและประเมินความต้องการเทคโนโลยีของเกษตรกร (๖ เดือน)
- ๖.๒ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรและจัดหาอุปกรณ์ (๙ เดือน)
- ๖.๓ อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเกษตรกร (๑๘ เดือน)
- ๖.๔ ทดลองใช้และติดตั้งระบบเทคโนโลยีในแปลงสาธิต (๑๒ เดือน)
- ๖.๕ ติดตามประเมินผลและขยายผลการใช้เทคโนโลยี (๙ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๗.๑ ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิจัยในการพัฒนาเทคโนโลยี
- ๗.๒ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้พร้อมอุปกรณ์สาธิตที่ครบครัน
- ๗.๓ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการเรียนรู้แบบลงมือทำ
- ๗.๔ สร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้นำในการใช้เทคโนโลยี
- ๗.๕ ให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านเทคนิคอย่างต่อเนื่อง

๘. งบประมาณ

- รวมทั้งสิ้น ๖,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ๘.๑ ค่าจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และอุปกรณ์ ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท
 - ๘.๒ ค่าอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
 - ๘.๓ ค่าสนับสนุนการทดลองใช้เทคโนโลยี ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท
 - ๘.๔ ค่าที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ๗๐๐,๐๐๐ บาท
 - ๘.๕ ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีการเกษตร
- ประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตที่ดีขึ้น
- การใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมและประหยัด

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- เกษตรกรที่ผ่านการอบรมไม่น้อยกว่า ๘๐๐ ราย
- ศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรจำนวน ๓ แห่ง
- ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐
- ต้นทุนการผลิตลดลงร้อยละ ๑๕

โครงการที่ ๖: โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอเขวาสันใหญ่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในรูปแบบวัตถุดิบโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป ทำให้ได้รับราคาต่ำและไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตของตนเองได้ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรมีข้อจำกัด ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และต้องพึ่งพาตลาดที่ผันแปรตลอดเวลา โดยเฉพาะผลผลิตหลักอย่างข้าวเหนียวเขาวง GI ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปหลากหลายรูปแบบ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับเกษตรกร ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการขายวัตถุดิบเพียงอย่างเดียว และสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านการพัฒนาแบรนด์สินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การดำเนินโครงการนี้จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็งและสร้างโอกาสในการแข่งขันในตลาดที่กว้างขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวเขาวงและผลผลิตเกษตรอื่น จำนวน ๑๕ ผลิตภัณฑ์

๒.๒ เพื่อจัดตั้งศูนย์แปรรูปชุมชน จำนวน ๕ แห่ง

๒.๓ เพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรจากการแปรรูปร้อยละ ๔๐

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรและกลุ่มแปรรูป จำนวน ๓๐๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เน้นพื้นที่ที่มีวัตถุดิบเหมาะสม

๖. กิจกรรม

๖.๑ สำรวจและคัดเลือกผลผลิตเกษตรที่เหมาะสมต่อการแปรรูป (๓ เดือน)

๖.๒ วิจัยและพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์แปรรูป (๙ เดือน)

๖.๓ จัดตั้งศูนย์แปรรูปชุมชนและจัดหาเครื่องมือ (๑๒ เดือน)

๖.๔ อบรมด้านการแปรรูปและการตลาด (๑๕ เดือน)

๖.๕ ทดลองผลิตและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (๙ เดือน)

๖.๖ ส่งเสริมการตลาดและสร้างช่องทางจำหน่าย (๑๒ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ ร่วมมือกับสถาบันวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๗.๒ จัดตั้งศูนย์แปรรูปที่มีมาตรฐานและปลอดภัย

๗.๓ อบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคนิคการแปรรูป

๗.๔ พัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าที่น่าสนใจ

๗.๕ สร้างช่องทางการตลาดออนไลน์และออฟไลน์

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๔,๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าจัดตั้งศูนย์แปรรูปและเครื่องมือ ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๘๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าอบรมและพัฒนาทักษะ ๖๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการตลาด ๗๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีคุณภาพและมาตรฐาน
- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการแปรรูป
- ชุมชนมีศูนย์แปรรูปเป็นของตนเอง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจำนวน ๑๕ ผลิตภัณฑ์
- ศูนย์แปรรูปชุมชนจำนวน ๕ แห่ง
- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐
- ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐาน ๘๐ เปอร์เซนต์

โครงการที่ ๗: โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑. หลักการและเหตุผล

โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอเขาวงยังคงใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และสารป้องกันกำจัดโรคพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค สถานการณ์นี้ทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรม สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำเกิดการปนเปื้อนจากสารตกค้าง และที่สำคัญคือต้นทุนปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับภาระทางการเงินที่หนักขึ้น

การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญและเป็นแนวโน้มของโลกในปัจจุบัน เนื่องจากไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศ แต่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัย การส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์และการเกษตรลดสารพิษจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดการพึ่งพาสารเคมี ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกรในระยะยาว พร้อมทั้งรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมเพื่อคนรุ่นหลัง

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และลดสารพิษ จำนวน ๖๐๐ ราย
- ๒.๒ เพื่อสร้างระบบปุ๋ยชีวภาพและการจัดการศัตรูพืชแบบธรรมชาติ
- ๒.๓ เพื่อพัฒนาพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๓,๐๐๐ ไร่ ภายใน ๓ ปี

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอเขาวง จำนวน ๖๐๐ ราย พื้นที่รวม ๓,๐๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเน้นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรอินทรีย์

๖. กิจกรรม

- ๖.๑ สำรวจและคัดเลือกพื้นที่เหมาะสมสำหรับเกษตรอินทรีย์ (๖ เดือน)
- ๖.๒ อบรมเกษตรกรด้านหลักการและเทคนิคการเกษตรอินทรีย์ (๑๒ เดือน)
- ๖.๓ จัดตั้งศูนย์ผลิตปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ (๙ เดือน)
- ๖.๔ สนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นเกษตรอินทรีย์ (๒๔ เดือน)
- ๖.๕ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (๑๒ เดือน)
- ๖.๖ ส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ (๑๕ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๗.๑ ศึกษาและประเมินความเหมาะสมของพื้นที่
- ๗.๒ จัดอบรมและถ่ายทอดเทคนิคการผลิตอินทรีย์
- ๗.๓ สนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์สำหรับการผลิต
- ๗.๔ ติดตามและให้คำแนะนำตลอดกระบวนการผลิต
- ๗.๕ ประสานงานกับหน่วยรับรองมาตรฐาน

๘. งบประมาณ

- รวมทั้งสิ้น ๕,๘๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและพัฒนาทักษะ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าจัดตั้งศูนย์ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าสนับสนุนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าการรับรองมาตรฐานและการตลาด ๘๐๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร
- ดินและแหล่งน้ำมีคุณภาพดีขึ้น
- ผลผลิตเกษตรอินทรีย์มีตลาดรับซื้อในราคาดี

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ๖๐๐ ราย
- พื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๓,๐๐๐ ไร่
- ลดการใช้สารเคมีร้อยละ ๗๐
- ผลผลิตได้รับการรับรอง ๔๐๐ ราย

โครงการที่ ๘: โครงการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรในอำเภอเขาวงประสบปัญหาสำคัญจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหายในวงกว้าง โดยเฉพาะข้าวเหนียวเขาวงและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เป็นรายได้หลักของครัวเรือนเกษตรกร สถานการณ์นี้ทำให้ผลผลิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญ รายได้ของเกษตรกรไม่แน่นอนและผันแปรตามสถานการณ์การระบาด ขณะเดียวกันเกษตรกรต้องเสียต้นทุนสูงในการป้องกันและแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ระบบการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดความเสี่ยงในการผลิต และเพิ่มความมั่นคงทางรายได้ให้กับเกษตรกร การพัฒนาระบบเตือนภัยที่ทันสมัยและการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management) จะช่วยให้เกษตรกรสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียผลผลิต ประหยัดต้นทุนการป้องกัน และสร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในระยะยาว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อพัฒนาระบบเตือนภัยโรคและแมลงศัตรูพืช
- ๒.๒ เพื่อส่งเสริมการใช้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) จำนวน ๗๐๐ ราย
- ๒.๓ เพื่อลดการสูญเสียผลผลิตจากโรคและแมลงศัตรูพืชร้อยละ ๓๐

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอเขาวง จำนวน ๗๐๐ ราย ครอบคลุมพื้นที่ ๓,๕๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุม ๘ ตำบล

๖. กิจกรรม

- ๖.๑ สำรวจและติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูพืช (๖ เดือน)
- ๖.๒ จัดตั้งระบบเตือนภัยและเครือข่ายเฝ้าระวัง (๙ เดือน)
- ๖.๓ อบรมเกษตรกรด้านการจัดการศัตรูพืชแบบ IPM (๑๕ เดือน)
- ๖.๔ สนับสนุนการใช้สารชีวภัณฑ์และศัตรูธรรมชาติ (๑๘ เดือน)
- ๖.๕ จัดทำแปลงสาธิตและติดตามประเมินผล (๑๒ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๗.๑ ร่วมมือกับกรมวิชาการเกษตรในการติดตามศัตรูพืช
- ๗.๒ จัดตั้งจุดเฝ้าระวังและระบบแจ้งเตือน

- ๗.๓ อบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคนิค IPM
- ๗.๔ สนับสนุนเครื่องมือและสารชีวภัณฑ์
- ๗.๕ สร้างเครือข่ายเกษตรกรอาสาสมัครเฝ้าระวัง

๘. งบประมาณ

- รวมทั้งสิ้น ๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดตั้งระบบเตือนภัยและจุดเฝ้าระวัง ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและพัฒนาทักษะเกษตรกร ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสนับสนุนสารชีวภัณฑ์และเครื่องมือ ๙๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามและประเมินผล ๔๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาศัตรูพืชได้ทันทั่วทั้งที่
- ลดการใช้สารเคมีและต้นทุนการป้องกัน
- ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณที่เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ระบบเตือนภัยครอบคลุม ๘ ตำบล
- เกษตรกรที่ใช้เทคนิค IPM จำนวน ๗๐๐ ราย
- การสูญเสียผลผลิตลดลงร้อยละ ๓๐
- ลดการใช้สารเคมีร้อยละ ๕๐

โครงการที่ ๙: โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการเกษตรเชิงเดี่ยว ซึ่งสร้างความเสี่ยงสูงและความไม่แน่นอนในรายได้ เนื่องจากการพึ่งพาผลผลิตชนิดเดียวทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับความผันผวนของราคาสินค้าและภัยธรรมชาติ ส่งผลให้ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตและต้องพึ่งพาตลาดภายนอกมากเกินไป

หลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นคงและลดความเสี่ยงให้กับเกษตรกร ผ่านแนวทางการดำรงชีวิตแบบพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรจะช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก และสร้างรายได้ที่หลากหลายและมั่นคง

ดังนั้น การนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคเกษตร โดยการส่งเสริมการเกษตรผสมผสานที่หลากหลายและยั่งยืน จะเป็นทางออกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรกร และสร้างรากฐานการพัฒนาที่แข็งแกร่งและยั่งยืนสำหรับภาคเกษตรไทย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑,๐๐๐ ครัวเรือน

๒.๒ เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและลดรายจ่ายของครัวเรือน ร้อยละ ๒๕ เพื่อพัฒนาแปลงสาธิตเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๒๐ แปลง

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอเขาวง จำนวน ๑,๐๐๐ ครัวเรือน พื้นที่รวม ๒,๐๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุม ๘ ตำบล

๖. กิจกรรม

- ๖.๑ ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๖ เดือน)
- ๖.๒ จัดทำแปลงสาธิตเศรษฐกิจพอเพียงแบบครบวงจร (๑๒ เดือน)
- ๖.๓ อบรมและถ่ายทอดเทคนิคการเกษตรผสมผสาน (๑๘ เดือน)
- ๖.๔ สนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อเริ่มต้นการเกษตรผสมผสาน (๒๔ เดือน)
- ๖.๕ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (๑๒ เดือน)

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร
๒. จัดตั้งแปลงสาธิตที่บูรณาการการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการทำประมง
๓. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคนิคการผลิตและการจัดการฟาร์ม
๔. สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ พันธุ์สัตว์ และอุปกรณ์การผลิต
๕. จัดระบบการติดตามและประเมินผลผลิตและรายได้อย่างต่อเนื่อง
๖. สร้างเครือข่ายเกษตรกรและช่องทางการตลาด

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท

- ค่าสำรวจและจัดทำแปลงสาธิต ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิต ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน ๘๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล ๔๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบริหารจัดการโครงการ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรมีความมั่นคงทางอาหารและรายได้ที่หลากหลาย
- ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกและต้นทุนการผลิต
- เกษตรกรมีองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์มแบบผสมผสาน
- สร้างแหล่งเรียนรู้และต้นแบบเกษตรผสมผสานในพื้นที่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ราย
- จำนวนแปลงสาธิตที่จัดตั้งได้ไม่น้อยกว่า ๑๕ แปลง
- รายได้จากกิจกรรมเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๕
- ต้นทุนการผลิตลดลงร้อยละ ๒๐ จากการใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์ม

โครงการที่ ๑๐ โครงการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันภาคเกษตรกรรมของอำเภอเขาวงกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานรุ่นใหม่อย่างรุนแรง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุสูงขึ้นและเข้าสู่วัยสูงอายุ ขณะที่คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมเพราะมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง มีรายได้ต่ำ และขาดความทันสมัย ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ไม่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ ทำให้ภาคเกษตรไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ การแก้ไขปัญหาจึงมีความสำคัญเร่งด่วน โดยต้องสร้างแรงจูงใจและโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม ผ่านการสนับสนุนเงินทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการพัฒนาช่องทางการตลาดที่มั่นคง เพื่อให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาเกษตรกรรมและการพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย Young Smart Farmer และการพัฒนาเกษตรกร ๔.๐ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่อายุ ๑๘-๓๕ ปี เข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม จำนวน ๑๕๐ คน ภายใน ๓ ปี

๒.๒ เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสมัยใหม่ให้กับคนรุ่นใหม่

๒.๓ เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งธุรกิจเกษตรของคนรุ่นใหม่ จำนวน ๕๐ ธุรกิจ

๒.๔ เพื่อเพิ่มรายได้เฉลี่ยของคนรุ่นใหม่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน

๓. เป้าหมาย

คนรุ่นใหม่อายุ ๑๘-๓๕ ปี ในอำเภอเขาวงและพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน ๑๕๐ คน

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐ (๓ ปี)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอใกล้เคียงในรัศมี ๕๐ กิโลเมตร

๖. กิจกรรม

๖.๑ จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้คนรุ่นใหม่สนใจอาชีพเกษตรกรรม (๖ เดือน)

๖.๒ คัดเลือกและรับสมัครคนรุ่นใหม่เข้าร่วมโครงการ

๖.๓ จัดอบรมหลักสูตรเกษตรกรรมสมัยใหม่และการประกอบธุรกิจเกษตร

๖.๔ สนับสนุนเงินทุนเริ่มต้นและปัจจัยการผลิต

๖.๕ ให้คำปรึกษาและติดตามการดำเนินธุรกิจ

๖.๖ สร้างเครือข่ายคนรุ่นใหม่เกษตรกรและพัฒนาช่องทางการตลาด

๖.๗ ประเมินผลและขยายผลสู่พื้นที่อื่น

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดแคมเปญประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรมในชุมชน

๗.๒ ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการคัดเลือกผู้สนใจ

๗.๓ จัดหลักสูตรอบรมที่บูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่กับเกษตรกรรม

๗.๔ จัดตั้งกองทุนสนับสนุนเงินทุนเริ่มต้นแบบดอกเบี้ยยต่ำ

๗.๕ จัดระบบพี่เลี้ยงจากเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จ

๗.๖ สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการตลาดและแลกเปลี่ยนความรู้

๘. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๙,๒๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๑ ค่าประชาสัมพันธ์และรณรงค์ ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๒ ค่าอบรมและพัฒนาทักษะ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๓ กองทุนสนับสนุนเงินทุนเริ่มต้น ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๔ ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๕ ค่าให้คำปรึกษาและติดตามผล ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๖ ค่าพัฒนาช่องทางการตลาดและแพลตฟอร์ม ๗๐๐,๐๐๐ บาท

๘.๗ ค่าบริหารจัดการโครงการ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- มีคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสมัยใหม่

- ภาคเกษตรมีแรงงานใหม่ที่มีศักยภาพและนำเทคโนโลยีมาใช้

- เกิดธุรกิจเกษตรใหม่ที่มีความยั่งยืนและสร้างมูลค่าเพิ่ม

- เป็นต้นแบบในการดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตร

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- จำนวนคนรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๑๕๐ คน
- จำนวนธุรกิจเกษตรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ไม่น้อยกว่า ๕๐ ธุรกิจ
- อัตราความอยู่รอดของธุรกิจภายหลังจากจบโครงการ ๑ ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- รายได้เฉลี่ยของคนรุ่นใหม่ไม่น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน